

MARSZ NA MARSZ!

Poradnik dla uczestników zgromadzeń publicznych

RED. MAGDALENA MAJKOWSKA, BARTOSZ MALEWSKI
ILUSTRACJE JERZY WASIUKIEWICZ

marSz
NIEPODLEGŁOŚCI

MARSZ NA MARSZ!

**Poradnik
dla uczestników zgromadzeń publicznych**

MARSZ NA MARSZ!

**Poradnik
dla uczestników zgromadzeń publicznych**

Redakcja naukowa

Magdalena Majkowska

Bartosz Malewski

Autorzy

Robert Czarnowicz

Magdalena Leszczyńska

Magdalena Majkowska

Bartosz Malewski

Jakub Słoniowski

Paweł Szafraniec

Beata Trochanowska

Wydawnictwo Naukowe Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

Warszawa 2025

Redakcja naukowa

Magdalena Majkowska

Bartosz Malewski

Autorzy

Robert Czarnowicz

Magdalena Leszczyńska

Magdalena Majkowska

Bartosz Malewski

Jakub Słoniowski

Paweł Szafraniec

Beata Trochanowska

Redakcja językowa

Kinga Dolczewska

Agnieszka Bernacińska

Monika Radecka

Opracowanie graficzne, skład i łamanie

Ursines – Agencja Kreatywna. Błażej Zych

www.ursines.pl

Zdjęcia na okładce

Stowarzyszenie „Marsz Niepodległości”

Zdjęcia w poradniku

iStock oraz Stowarzyszenie „Marsz Niepodległości”

Wydawcy

Wydawnictwo Naukowe Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

Plac Bankowy 2, 00-095 Warszawa

www.ordoiuris.pl

Stowarzyszenie „Marsz Niepodległości”

Stawki 4B/U1, 00-193 Warszawa

www.marszniepodleglosci.pl

ISBN ebook 978-83-68211-83-2

ISBN druk 978-83-68211-84-9

CIP – Biblioteka Narodowa

Marsz na marsz! : poradnik dla uczestników
zgromadzeń publicznych / redakcja naukowa
Magdalena Majkowska, Bartosz Malewski ; autorzy
Robert Czarnowicz, Magdalena Leszczyńska,
Magdalena Majkowska, Bartosz Malewski, Jakub
Słoniowski, Paweł Szafraniec, Beata Trochanowska.
- Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Instytutu
na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris :
Stowarzyszenie „Marsz Niepodległości”, 2025

© Copyright 2025 by Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
and Stowarzyszenie „Marsz Niepodległości”

Spis treści

Słowo wstępne	7
1. Czym jest zgromadzenie publiczne?	9
2. Skąd wiadomo, że zgromadzenie jest legalne?	12
3. Co mogę zrobić, gdy mam do czynienia z nielegalnym zgromadzeniem?	15
4. Czy zgromadzenie może zostać rozwiązane?	16
5. Co mogą zrobić organizator i uczestnik, gdy zgromadzenie zostaje rozwiązane?	20
6. Jak reagować na prowokację?	21
7. Jak się zachować, gdy jestem świadkiem popełnienia przestępstwa lub wykroczenia?	21
8. Co grozi za blokowanie legalnego zgromadzenia?	22
9. Co mogę zrobić, gdy jestem świadkiem blokady zgromadzenia?	24
10. Czy mogę dokonać obywatelskiego zatrzymania względem osoby, która przeszkadza w przebiegu legalnego zgromadzenia?	27
11. Czy mogę odpowiadać za popełnienie wykroczenia lub karnie, jeśli dokonam obywatelskiego zatrzymania?	29
12. Jaka jest różnica między obroną konieczną a stanem wyższej konieczności?	30
13. Jakie dane należy podać Policji i jakie informacje są istotne w sytuacji zgłoszenia przestępstwa lub wykroczenia?	34
14. Jak utrzymywać przebieg popełnienia czynu zabronionego?	34
15. Czy świadek lub pokrzywdzony będzie musiał brać udział w postępowaniu karnym lub wykroczeniowym?	36
16. Czy wobec uczestników zgromadzenia publicznego lub kontrmanifestantów, którzy naruszają przepisy prawa, można zastosować postępowanie przyspieszone i co to oznacza dla świadka lub pokrzywdzonego?	37
17. Czy Policja ma prawo legitymować uczestników zgromadzenia publicznego?	39
18. Czy Policja ma prawo przeszukać plecak lub torbę?	41
19. Co, jeśli zostanę zatrzymany przez Policję?	44
20. Czy „obywatelskie nieposłuszeństwo” uprawnia mnie do niestosowania się do komunikatów i poleceń Policji?	46
21. Jak zorientować się, czy osoba zbierająca pieniądze podczas zgromadzenia to wolontariusz zgłoszonej przez organizatora zbiórki?	48

22. Czy mogę przynieść na zgromadzenie baner lub flagę? Czy i jakie hasła można skandować na demonstracjach?	48
23. Czy podczas zgromadzenia publicznego mogę mieć przy sobie przedmioty takie jak: broń, nóż, pałka, gaz lub środki pirotechniczne?	50
24. Czy mogę wchodzić na wiaty przystanków autobusowych?	52
25. Czy podczas zgromadzenia mogę spożywać alkohol lub inne środki odurzające?	53
26. Czy moje dziecko będzie bezpieczne na zgromadzeniu?	55
 Zakończenie	 55
 Biogramy autorów	 57

Słowo wstępne

Każdy dzień może przynieść w Polsce takie wydarzenia polityczne, społeczne czy kulturalne, które mogą pchnąć obywatela do wyjścia na ulicę, by zaprotestować. Prawo do zgromadzeń to jeden z fundamentów społeczeństwa obywatelskiego. Daje ono możliwość pokojowego gromadzenia się w celu wyrażania poglądów i wpływania na życie społeczne. Wolność ta gwarantowana jest przez art. 57 Konstytucji RP, a także przez umowy międzynarodowe, których Polska jest stroną (np. art. 11 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka lub art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych).

Państwo ma więc za zadanie zapewnić każdemu obywatelowi możliwość realizacji tego prawa. Ale co to właściwie znaczy? Choć wolność zgromadzeń to nieodłączny element demokratycznego porządku prawnego, korzystanie przez obywateli z tej swobody bywa niekiedy znacząco utrudniane. Właściwe w tych sprawach organy gminy, a więc burmistrzowie bądź prezydenci miast lub starostowie, bardzo często wydają decyzję o zakazie zgromadzenia lub je rozwiązują na podstawie przesłanek nie prawnych, a politycznych. Również postępowanie funkcjonariuszy Policji¹ podczas zgromadzeń publicznych budzi często wątpliwości co do zasadności i sposobu przeprowadzenia interwencji.

Przykładów naruszania wolności zgromadzeń jest mnóstwo. Współcześnie z tym problemem mierzy się wielu organizatorów manifestacji pro-life. Trudności z tym związanych doświadczają również rolnicy, których protesty w 2024 roku były brutalnie pacyfikowane przez Policję. Z naruszaniem wolności zgromadzeń mają do czynienia także przedstawiciele branży transportowej, którym odmawiano możliwości protestowania na granicy polsko-ukraińskiej. Wreszcie – o prawo do zgromadzeń w praktycznym wymiarze właściwie co roku walczą organizatorzy Marszu Niepodległości. Wiele z tych spraw swój finał znajduje w sądzie, jednak sądowa wygrana – zwłaszcza w przypadku niesłusznie rozwiązanego zgromadzenia publicznego – daje często jedynie gorzką satysfakcję. Sprawiedliwość przychodzi bowiem *post factum*.

---

¹ Z uwagi na pisownię stosowaną w aktach prawnych i charakter prawny poradnika zdecydowaliśmy się na konsekwentny zapis rzeczownika „Policja” wielką literą – przyp. red.

Czy więc jesteśmy skazani na autorytatywne działania władz? Czy protesty, pikiety, manifestacje mają ograniczać się do treści wygodnych dla rządzących i niezagrożających im?

Konstytucyjne wolności nie mogą pozostać jedynie teoretycznym zapisem na papierze, który w praktyce nie spotyka się z należyтым poszanowaniem polityków. Dlatego pierwszym orężem w walce o realne prawo do zgromadzeń jest edukacja. Bój o wolność zgromadzeń wymaga stałego podnoszenia społecznej świadomości obywateli w zakresie praw i obowiązków organizatora oraz przewodniczącego zgromadzenia publicznego, jego uczestników, organu gminy czy funkcjonariuszy Policji.

George Orwell w powieści *Rok 1984* pojęcie wolności zdefiniował jako prawo do twierdzenia, że „dwa i dwa to cztery”. Wolność rozumianą jako prawo do mówienia prawdy – również tej niewygodnej dla władzy – zachowamy wówczas, gdy będziemy obywatelami świadomymi swoich praw, chętnie korzystającymi z możliwości protestowania za każdym razem, kiedy uznamy, że sytuacja tego wymaga.

Aby więc pikietowanie, manifestowanie, maszerowanie czy protestowanie było skuteczniejsze, prawnicy Instytutu Ordo Iuris wspólnie ze Stowarzyszeniem „Marsz Niepodległości” przygotowali krótki poradnik odpowiadający na szereg pytań i wątpliwości organizatorów lub uczestników zgromadzeń publicznych.

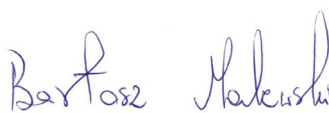

adw. Magdalena Majkowska

Członek Zarządu

Instytutu na rzecz Kultury Prawnej

Ordo Iuris

adw. Bartosz Malewski

Prezes Stowarzyszenia

„Marsz Niepodległości”

1. Czym jest zgromadzenie publiczne?

ART. 3 UST. 1 USTAWY Z DNIA 24 LIPCA 2015 R. – PRAWO O ZGROMADZENIACH²

Zgromadzeniem jest zgrupowanie osób na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób w określonym miejscu w celu odbycia wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych.

W polskim porządku prawnym wyróżnia się cztery rodzaje zgromadzeń publicznych:

- zgromadzenie zwykłe,
- zgromadzenie uproszczone,
- zgromadzenie cykliczne,
- zgromadzenie spontaniczne.

a) Zgromadzenie zwykłe

O zamiarze organizacji zgromadzenia zwykłego organizator ma obowiązek poinformować właściwy organ gminy w taki sposób, aby wiadomość dotarła do organu nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 6 dni przed planowaną datą zgromadzenia. Zawiadomienie to może nastąpić w formie pisemnej, za pomocą faksu, ustnie do protokołu lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej (np. mailowo lub za pośrednictwem platformy ePUAP). Większość organów gmin na swoich stronach udostępnia wzór zawiadomienia o zamiarze organizacji zgromadzenia publicznego, w którym wyszczególnione są wszystkie wymagane informacje, takie jak:

- imię i nazwisko organizatora zgromadzenia, jego numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu

² Dz. U. z 2022 r. poz. 1389, dalej: Prawo o zgromadzeniach.

umożliwiające kontakt z nim, a w przypadku gdy organizatorem zgromadzenia jest osoba prawna lub inna organizacja – jej nazwa i adres siedziby oraz imię i nazwisko osoby wnoszącej zawiadomienie w imieniu organizatora zgromadzenia, jej numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt z tą osobą;

- imię i nazwisko przewodniczącego zgromadzenia, jego numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt z nim;
- cel zgromadzenia, w tym wskazanie spraw publicznych, których ma dotyczyć zgromadzenie;
- data, godzina i miejsce rozpoczęcia zgromadzenia, przewidywany czas trwania, przewidywana liczba uczestników oraz ewentualna trasa przejścia ze wskazaniem miejsca zakończenia zgromadzenia;
- informacja o środkach służących zapewnieniu pokojowego przebiegu zgromadzenia, o ile organizator zgromadzenia je zaplanował.

Do zawiadomienia o zamiarze zorganizowania zgromadzenia dołącza się:

- pisemną zgodę na przyjęcie obowiązków przewodniczącego zgromadzenia w przypadku jego wyznaczenia;
- zdjęcie organizatora zgromadzenia albo przewodniczącego zgromadzenia w przypadku jego wyznaczenia.

b) Zgromadzenie uproszczone

Zgromadzenie uproszczone tym się różni od zgromadzenia zwykłego, że nie może ono powodować utrudnień w ruchu drogowym, a w szczególności powodować zmiany w jego organizacji. Oznacza to w praktyce ograniczenie zgromadzenia publicznego do zajęcia na potrzeby zgromadzenia publicznego fragmentu deptaka, placu lub chodnika. O zamiarze organizacji zgromadzenia uproszczonego organizator ma obowiązek poinformować właściwy organ gminy w taki sposób, aby wiadomość dotarła do organu nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 2 dni przed planowaną datą zgromadzenia. W takim przypadku organizator zgromadzenia przedstawia organowi gminy następujące informacje:

- imię i nazwisko organizatora zgromadzenia, jego numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt z nim;
- data, godzina i miejsce rozpoczęcia zgromadzenia, przewidywany czas trwania, przewidywana liczba uczestników oraz ewentualna trasa przejścia ze wskazaniem miejsca zakończenia zgromadzenia;
- ewentualne zagrożenia, które w jego ocenie mogą pojawić się w trakcie zgromadzenia.

c) Zgromadzenie cykliczne

Zgromadzenie cykliczne odbywa się na podstawie decyzji właściwego wojewody, która wydawana jest na wniosek organizatora zgromadzenia: „Jeżeli zgromadzenia są organizowane przez tego samego organizatora w tym samym miejscu lub na tej samej trasie co najmniej 4 razy w roku według opracowanego terminarza lub co najmniej raz w roku w dniach świąt państwowych i narodowych, a tego rodzaju wydarzenia odbywały się w ciągu ostatnich 3 lat, chociażby nie w formie zgromadzeń, i miały na celu w szczególności uczczenie doniosłych i istotnych dla historii Rzeczypospolitej Polskiej wydarzeń, organizator może zwrócić się z wnioskiem do wojewody o wyrażenie zgody na cykliczne organizowanie tych zgromadzeń” (art. 26a Prawa o zgromadzeniach). Po wydaniu przez wojewodę decyzji w tym przedmiocie nie jest wymagane zawiadamianie organu gminy o zamiarze odbywania zgromadzenia publicznego.

d) Zgromadzenie spontaniczne

Zgodnie z art. 3 ust. 2 Prawa o zgromadzeniach: „Zgromadzeniem spontanicznym jest zgromadzenie, które odbywa się w związku z zaistniałym nagłym i niemożliwym do wcześniejszego przewidzenia wydarzeniem związanym ze sferą publiczną, którego odbycie w innym terminie byłoby niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej”. Zgromadzenie spontaniczne – ze swej istoty – nie wymaga zawiadomienia organu gminy o zamiarze jego odbycia.

2. Skąd wiadomo, że zgromadzenie jest legalne?

2.1. Zawiadomienie właściwego organu gminy o zamiarze organizacji zgromadzenia publicznego

Każde zgromadzenie publiczne jest co do zasady legalne wtedy, gdy organizator uprzednio zawiadomił właściwy organ gminy o zamiarze jego organizacji (patrz pytanie nr 1), a ten nie wydał decyzji o zakazie takiego zgromadzenia. Ponadto organ gminy publikuje niezwłocznie informację o zgromadzeniu w Biuletynie Informacji Publicznej. To właśnie tam w łatwy sposób można zweryfikować, czy mamy do czynienia ze zgromadzeniem legalnym, czy też ze zgromadzeniem, w przedmiocie którego organ gminy wydał decyzję odmowną.

2.2. Obecność przewodniczącego zgromadzenia publicznego

Każde zgromadzenie publiczne musi mieć swojego przewodniczącego. To właśnie obecność takiej osoby najczęściej świadczy o tym, że dane zgromadzenie publiczne jest legalne. Przewodniczący zgromadzenia powinien przez cały czas trwania zgromadzenia mieć w widocznym miejscu identyfikator, w który został wyposażony przez organ gminy. Identyfikator ten musi zawierać:

- określenie funkcji przewodniczącego zgromadzenia,
- zdjęcie przewodniczącego zgromadzenia,
- imię i nazwisko przewodniczącego zgromadzenia,
- podpis właściwego przedstawiciela organu gminy,
- pieczęć organu gminy.

2.3. Obecność funkcjonariuszy Policji na miejscu zgromadzenia publicznego

Warto również zwrócić uwagę na inne elementy towarzyszące zgromadzeniu publicznemu. Nie jest to regułą, ale zazwyczaj na miejscu takiego zgromadzenia powinni być obecni funkcjonariusze Policji, których zadaniem jest zabezpieczenie przebiegu demonstracji. Nieobecność Policji może, choć nie musi, wskazywać na to, że zgromadzenie nie zostało wcześniej zgłoszone.

Na miejscu zgromadzenia publicznego powinni być obecni funkcjonariusze Policji, których zadaniem jest zabezpieczenie przebiegu demonstracji. Ich nieobecność może wskazywać na to, że zgromadzenie nie zostało wcześniej zgłoszone.

2.4. Obecność służby porządkowej na miejscu zgromadzenia

O legalności zgromadzenia świadczyć może również obecność służby porządkowej, o którą powinien zadbać sam organizator zgromadzenia (informacje o środkach służących zapewnieniu pokojowego przebiegu zgromadzenia organizator może podać w zawiadomieniu o zgromadzeniu).

Utracenie przymiotu legalności przez zgromadzenie publiczne w trakcie jego trwania

Trzeba jednak pamiętać, że zgromadzenie publiczne może utracić przymiot legalności w trakcie swojego trwania. Każde zgromadzenie publiczne może zostać rozwiązane przez samego przewodniczącego zgromadzenia, a także – w określonych przypadkach – przez przedstawiciela organu gminy. Uczestnicy zgromadzenia z chwilą jego rozwiązania są obowiązani niezwłocznie opuścić miejsce, w którym się ono odbywało. W takiej sytuacji **komunikat o rozwiązaniu zgromadzenia powinien dotrzeć do wszystkich uczestników zgromadzenia publicznego w sposób jasny i zrozumiały** – najczęściej odbywa się to za pomocą sprzętu nagłaśniającego.

Komunikat o rozwiązaniu zgromadzenia powinien dotrzeć do wszystkich uczestników zgromadzenia publicznego w sposób jasny i zrozumiały – najczęściej odbywa się to za pomocą sprzętu nagłaśniającego.

Kwestia legalności zgromadzeń spontanicznych

Osobnym zagadnieniem pozostają tzw. zgromadzenia spontaniczne. Choć tego rodzaju zgromadzenia mają z reguły swojego faktycznego przewodniczącego, to jednak z oczywistych względów nie posiada on identyfikatora. To utrudnia rozpoznanie, czy mamy do czynienia ze zgromadzeniem legalnym. W ostatnich latach w przypadku zgromadzeń spontanicznych, które często mają charakter kontrmanifestacji, praktyka Policji polega zazwyczaj na odseparowaniu kontrmanifestantów od innych manifestacji i jednocześnie umożliwieniu im odbycia zgromadzenia (nawet jeśli z prawnego punktu widzenia pozostaje ono nielegalne), a następnie ewentualnym skierowaniu do sądu wniosków o ukaranie.

Jak sprawdzić legalność zgromadzenia?

Legalność zgromadzenia można sprawdzić w 4 prostych krokach:

- 1. Dowiedz się, czy na zgromadzeniu jest obecny przewodniczący/organizator z identyfikatorem i służba porządkowa.**
- 2. Zerknij w BIP urzędu gminy/miasta (zawiadomienie: miejsce, czas, trasa).**
- 3. Oceń, czy wydarzenie odbywa się zgodnie ze zgłoszeniem (miejsce, godzina, przebieg).**
- 4. Pamiętaj: brak Policji nie oznacza „nielegalności”. O legalności decydują zgłoszenie albo charakter spontaniczny, a nie obecność służb.**

3. Co mogę zrobić, gdy mam do czynienia z nielegalnym zgromadzeniem?

Organizacja zgromadzenia bez wymaganego zawiadomienia lub przewodniczenie takiemu zgromadzeniu bądź zgromadzeniu zakazanemu, a także przewodniczenie zgromadzeniu po jego rozwiązaniu, mogą wiązać się z odpowiedzialnością wykroczeniową.

Z reguły obecni na miejscu funkcjonariusze Policji sami podejmują stosowne czynności, a więc przynajmniej proszą o wylegitymowanie i spisują dane osoby przewodniczącej zgromadzeniom w celu skierowania następnie do sądu wniosku o ukaranie. W niektórych przypadkach zasadne mogą być również takie czynności funkcjonariuszy Policji, które zmierzają do uniemożliwienia kontynuowania nielegalnego zgromadzenia (np. zatrzymanie).

W przypadku biernej postawy funkcjonariuszy Policji, gdy mamy pewność, że kontrymanifestacja jest nielegalna, możemy złożyć zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia z art. 52 § 2 pkt 2 lub 3 Kodeksu wykroczeń. Można to zrobić ustnie, udając się do obecnych na miejscu funkcjonariuszy Policji. Jeśli ich nie ma, zawiadomienie można złożyć np. telefonicznie. W niektórych przypadkach – gdy sytuacja tego wymaga i na to pozwala – zasadne jest dokonanie obywatelskiego zatrzymania sprawcy omawianego wykroczenia celem uniemożliwienia jego ucieczki, a następnie przekazanie go w ręce funkcjonariuszy Policji (patrz pytanie nr 10).

W takich sytuacjach odpowiednie będzie współdziałanie z przewodniczącym zgromadzenia, a także ze służbą porządkową organizatora zgromadzenia, jak również z funkcjonariuszami Policji.

ART. 52 § 2 PKT 2 USTAWY Z DNIA 20 MAJA 1971 R. – KODEKS WYKROCZEŃ³

Kto organizuje zgromadzenie bez wymaganego zawiadomienia lub przewodniczy takiemu zgromadzeniu lub zgromadzeniu zakazanemu, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

3 Dz. U. z 2025 r. poz. 734, dalej: Kodeks wykroczeń.

ART. 52 § 2 PKT 3 KODEKSU WYKROCZEŃ

Kto przewodniczy zgromadzeniu po rozwiązaniu go, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

4. Czy zgromadzenie może zostać rozwiązane?

Oczywiście, że tak. Może to uczynić przewodniczący zgromadzenia lub przedstawiciel organu gminy.

ART. 20 UST. 1–3 PRAWA O ZGROMADZENIACH

1. Zgromadzenie może być rozwiązane przez przedstawiciela organu gminy, jeżeli jego przebieg zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach lub narusza przepisy niniejszej ustawy albo przepisy karne, a przewodniczący zgromadzenia, uprzedzony przez przedstawiciela organu gminy o konieczności rozwiązania zgromadzenia, nie rozwiązuje go.
2. Funkcjonariusz Policji może zwrócić się do przedstawiciela organu gminy o rozwiązanie zgromadzenia w przypadku wystąpienia okoliczności, o których mowa w ust. 1.
3. Rozwiązanie zgromadzenia na podstawie ust. 1 następuje przez wydanie decyzji ustnej podlegającej natychmiastowemu wykonaniu, poprzedzonej dwukrotnym ostrzeżeniem uczestników zgromadzenia o możliwości jego rozwiązania, a następnie ogłoszonej przewodniczącemu zgromadzenia lub ogłoszonej publicznie uczestnikom zgromadzenia w przypadku niemożności skontaktowania się z przewodniczącym zgromadzenia. Decyzję tę doręcza się organizatorowi zgromadzenia na piśmie w terminie 72 godzin od jej podjęcia.

Tak jak zostało już wspomniane, każde zgromadzenie publiczne może zostać rozwiązane. Zrobić to może przede wszystkim sam przewodniczący zgromadzenia wedle swego uznania, w szczególności kiedy cel zgromadzenia zostanie zrealizowany.

Zgromadzenie publiczne może zostać rozwiązane również przez przedstawiciela organu gminy. Musi jednak ku temu zaistnieć co najmniej jedna z określonych ustawą przesłanek:

- 1) przebieg zgromadzenia publicznego musi zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach
lub
- 2) przebieg zgromadzenia publicznego musi naruszać przepisy ustawy – Prawo o zgromadzeniach albo przepisy karne.

Niezależnie od spełnienia jednej z dwóch wyżej wymienionych przesłanek przedstawiciel organu gminy przed samodzielnym rozwiązaniem zgromadzenia musi do takiego rozwiązania wezwać przewodniczącego zgromadzenia. Przedstawiciel organu gminy może zatem rozwiązać zgromadzenie dopiero w sytuacji, kiedy zaistniała jedna z dwóch wyżej wymienionych przesłanek, a przewodniczący zgromadzenia, uprzedzony przez przedstawiciela organu gminy o konieczności rozwiązania zgromadzenia, nie rozwiązał go.

Procedura rozwiązania zgromadzenia przez przedstawiciela organu gminy

Procedura rozwiązania zgromadzenia przez przedstawiciela organu gminy wygląda następująco:

- 1) przedstawiciel organu gminy stwierdza, że zaistniała się co najmniej jedna z dwóch wyżej wymienionych przesłanek;**
↓
- 2) przedstawiciel organu gminy uprzedza przewodniczącego zgromadzenia o konieczności jego rozwiązania;**
↓
- 3) przewodniczący nie rozwiązuje zgromadzenia publicznego;**
↓
- 4) przedstawiciel organu gminy dwukrotnie ostrzega uczestników zgromadzenia o możliwości jego rozwiązania;**
↓
- 5) przedstawiciel organu gminy ogłasza przewodniczącemu zgromadzenia ustną decyzję o rozwiązaniu zgromadzenia, która podlega natychmiastowemu wykonaniu (w przypadku niemożności skontaktowania się z przewodniczącym zgromadzenia przewodniczący organu gminy ogłasza decyzję o rozwiązaniu zgromadzenia publicznie uczestnikom zgromadzenia).**

Funkcjonariusz Policji nie ma – co do zasady – prawa rozwiązać zgromadzenia publicznego. Może on jednak zwrócić się o to do przedstawiciela organu gminy, ale

jedynie w sytuacji, kiedy zaistniała co najmniej jedna z dwóch wyżej (patrz s. 17) wymienionych przesłanek.

Procedura rozwiązania zgromadzenia spontanicznego

Procedura jest inna w przypadku zgromadzenia spontanicznego. Tego rodzaju zgromadzenie publiczne może zostać rozwiązane przez funkcjonariusza Policji, kiedy zaistnieje co najmniej jedna z następujących przesłanek, o których stanowi art. 28 Prawa o zgromadzeniach:

- 1) przebieg zgromadzenia spontanicznego zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach,
- 2) jego przebieg powoduje poważne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku publicznego,
- 3) powoduje ono istotne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego na drogach publicznych,
- 4) jego przebieg narusza przepisy ustawy Prawo o zgromadzeniach albo przepisy karne,
- 5) zakłóca ono przebieg zgromadzenia zwykłego lub zgromadzenia uproszczonego.

Procedura rozwiązania zgromadzenia przez funkcjonariusza Policji wygląda następująco:

- 1) **funkcjonariusz Policji stwierdza, że zaistniała się co najmniej jedna z pięciu wyżej wymienionych przesłanek;**

- 2) **funkcjonariusz Policji dwukrotnie ostrzega uczestników zgromadzenia o możliwości jego rozwiązania;**

- 3) **funkcjonariusz Policji ogłasza decyzję o rozwiązaniu zgromadzenia publicznie uczestnikom zgromadzenia.**

5. Co mogą zrobić organizator i uczestnik, gdy zgromadzenie zostaje rozwiązane?

Decyzja o rozwiązaniu zgromadzenia podlega natychmiastowemu wykonaniu. Wprawdzie organizatorowi zgromadzenia przysługuje prawo odwołania do sądu okręgowego właściwego ze względu na siedzibę organu gminy, które musi złożyć w ciągu 7 dni od dnia rozwiązania zgromadzenia, jednak w chwili rozwiązania zgromadzenia decyzja ta pozostaje w mocy. Wiąże się to z koniecznością zastosowania się do takiej decyzji zarówno przez organizatora, jak i uczestników zgromadzenia. W takiej sytuacji uczestnicy powinni rozejść się z danego miejsca i zastosować się do dalszych poleceń funkcjonariuszy Policji.

Oczywiście decyzja o rozwiązaniu zgromadzenia może niejednokrotnie budzić sprzeciw zarówno organizatora zgromadzenia, jak i jego uczestników – zwłaszcza gdy jawi się jako wprost niezgodna z przepisami, w tym z konstytucyjnymi prawami obywatelskimi (takie sytuacje w ostatnich latach zdarzają się nadzwyczaj często). Decyzje o rozwiązaniu zgromadzenia niejednokrotnie zapadają w sposób nagły i niemożliwy do wcześniejszego przewidzenia, a bez wątpienia pozostają w związku z wydarzeniem związanym ze sferą publiczną. Tym samym w określonych sytuacjach organizator rozwiązanego zgromadzenia i jego uczestnicy mogą uznać za zasadne zwołanie tzw. zgromadzenia spontanicznego (np. przeciwko łamaniu konstytucyjnego prawa do zgromadzeń czy konstytucyjnego prawa wolności słowa). Wówczas – choć zgromadzenie zwykle zostało rozwiązane (co może na dalszych etapach podlegać kontroli sądowej) – uczestnicy mogą kontynuować demonstrację w formie zgromadzenia spontanicznego. Pamiętać wówczas jednak należy, że takie zgromadzenie również może zostać rozwiązane – tym razem nie przez przedstawiciela gminy, a przez funkcjonariusza Policji. Należy mieć także na uwadze, że organizator takiego zgromadzenia spontanicznego może – w interpretacji funkcjonariuszy Policji – narażać się na odpowiedzialność z art. 52 § 2 pkt 2 lub 3 Kodeksu wykroczeń (patrz pytanie nr 2).

6. Jak reagować na prowokację?

Jeśli podczas zgromadzenia będziesz świadkiem prowokacji, której sprawcą może być w szczególności przeciwnik inicjatywy, w której uczestniczysz, przede wszystkim zachowaj spokój. Nie daj się sprowokować. Osobie zakłócającej zgromadzenie publiczne zależy przede wszystkim na eskalacji napięcia i na tym, aby jego uczestnicy dopuścili się względem niej takiego zachowania, które może zostać uznane za niezgodne z prawem, a docelowo na tym, aby uniemożliwić dalszy przebieg zgromadzenia i doprowadzić do jego rozwiązania. Przede wszystkim taki incydent należy zgłosić – z prośbą o odpowiednią reakcję – najbliższemu funkcjonariuszowi Policji, a także przewodniczącemu zgromadzenia lub osobom ze służby porządkowej. Jeśli nie jest to niezbędne z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia, nie podejmuj żadnych interakcji z prowokatorem na własną rękę.

Osobie zakłócającej zgromadzenie publiczne zależy przede wszystkim na eskalacji napięcia i na tym, aby jego uczestnicy dopuścili się względem niej takiego zachowania, które może zostać uznane za niezgodne z prawem, a docelowo na tym, aby uniemożliwić dalszy przebieg zgromadzenia i doprowadzić do jego rozwiązania.

7. Jak się zachować, gdy jestem świadkiem popełnienia przestępstwa lub wykroczenia?

a) Poinformowanie Policji lub Straży Miejskiej

Po odnotowaniu czynu zabronionego, czy to w formie przestępstwa, czy wykroczenia, należy niezwłocznie powiadomić Policję albo Straż Miejską. Warto również udokumentować przebieg nielegalnego zdarzenia za pomocą zdjęć i filmów (patrz pytanie nr 14).

Warto udokumentować przebieg nielegalnego zdarzenia za pomocą zdjęć i filmów.

b) Obywatelskie zatrzymanie

Jeśli popełnienie czynu zabronionego ujawniono w trakcie jego trwania, można podjąć działania zmierzające do obywatelskiego zatrzymania sprawcy, o ile ten podejmuje próbę ucieczki lub nie znamy jego tożsamości (patrz pytanie nr 10).

c) Złożenie zawiadomienia

Natomiast jeżeli czyn już został popełniony, należy złożyć zawiadomienie o jego popełnieniu. Zawiadomienie można złożyć ustnie najbliższemu funkcjonariuszowi Policji lub pisemnie w najbliższej jednostce Policji. W przypadku zgłoszenia ustnego warto potwierdzić je poprzez wysłanie wiadomości mailowej skierowanej do jednostki Policji właściwej dla miejsca popełnienia czynu zabronionego. W wiadomości należy opisać całe zdarzenie, załączyć posiadany materiał dowodowy, a także podać dane osobowe świadków. W odpowiedzi na takie zgłoszenie powinniśmy otrzymać sygnaturę, pod jaką została zarejestrowana sprawa. Sam moment zawiadomienia ustnego można również nagrywać w celu udokumentowania tego faktu (patrz pytanie nr 14).

d) Poinformowanie organizatora zgromadzenia oraz służb porządkowych

O fakcie popełnienia przestępstwa lub wykroczenia warto także poinformować organizatora zgromadzenia i służby porządkowe organizatora zgromadzenia (jeśli takie są). Warto to zrobić zwłaszcza w przypadku braku możliwości poinformowania o tym funkcjonariuszy Policji.

8. Co grozi za blokowanie legalnego zgromadzenia?

Osoby blokujące legalne zgromadzenie publiczne muszą liczyć się z odpowiedzialnością za popełnienie wykroczenia. Blokowanie zgromadzenia wyczerpuje znamiona wykroczeń z art. 52 § 2 pkt 1 lub pkt 4 Kodeksu wykroczeń. Warto zaznaczyć, że karalne jest nie tylko sprawstwo, ale również pomocnictwo i podżeganie do takich wykroczeń.

ART. 52 § 2 PKT 1 KODEKSU WYKROCZEŃ

Kto przeszkadza lub usiłuje przeszkodzić w organizowaniu lub w przebiegu niezakazanego zgromadzenia, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

ART. 52 § 2 PKT 4 KODEKSU WYKROCZEŃ

Kto bezprawnie zajmuje lub wzbrania się opuścić miejsce, którym inna osoba lub organizacja prawnie rozporządza jako organizator lub przewodniczący zgromadzenia, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

Dodatkowo zgodnie z art. 260 Kodeksu karnego udaremnienie zgromadzenia w określonych sytuacjach może stanowić przestępstwo zagrożone nawet karą pozbawienia wolności do lat 2.

ART. 260 USTAWY Z DNIA 6 CZERWCA 1997 R. – KODEKS KARNY⁴

Kto przemocą lub groźbą bezprawną udaremnia przeprowadzenie odbywanego zgodnie z prawem zebrania, zgromadzenia lub pochodu albo takie zebranie, zgromadzenie lub pochód rozprasza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

9. Co mogę zrobić, gdy jestem świadkiem blokady zgromadzenia?

a) Jako przewodniczący zgromadzenia

Przewodniczący zgromadzenia ma nie tylko prawo, ale i obowiązek zażądać opuszczenia zgromadzenia przez osoby, które swoim zachowaniem naruszają przepisy albo uniemożliwiają odbycie zgromadzenia lub usiłują je udaremnić. W przypadku niepodporządkowania się temu żądaniu przewodniczący zgromadzenia zwraca się o pomoc do Policji lub straży gminnej (miejskiej), a funkcjonariusze powinni podjąć stosowną interwencję.

ART. 19 UST. 5 PRAWA O ZGROMADZENIACH

Przewodniczący zgromadzenia żąda opuszczenia zgromadzenia przez osobę, która swoim zachowaniem narusza przepisy ustawy albo uniemożliwia lub usiłuje udaremnić zgromadzenie. W przypadku niepodporządkowania się żądaniu przewodniczący zgromadzenia zwraca się o pomoc do Policji lub straży gminnej (miejskiej).

4 Dz. U. z 2025 r. poz. 383, dalej: Kodeks karny.

b) Jako uczestnik zgromadzenia

W sytuacjach, gdy dochodzi do próby blokowania zgromadzenia publicznego, odpowiednie będzie współdziałanie z przewodniczącym zgromadzenia, a także ze służbą porządkową organizatora zgromadzenia, jak również z funkcjonariuszami Policji.

Jeśli postawa funkcjonariuszy Policji jest bierna, a mamy pewność, że dochodzi do przeszkadzania w przebiegu legalnego zgromadzenia, możemy złożyć zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia z art. 52 § 2 pkt 1 Kodeksu wykroczeń.

Również w sytuacji, kiedy osoby wezwane przez przewodniczącego zgromadzenia do jego opuszczenia nie robią tego, możemy zawiadomić o popełnieniu wykroczenia z art. 52 § 2 pkt 4 Kodeksu wykroczeń. Takie zawiadomienie możemy złożyć ustnie obecnym na miejscu funkcjonariuszom Policji. Gdy nie ma w pobliżu funkcjonariuszy, zawiadomienie można złożyć telefonicznie, mailowo lub pisemnie.

W niektórych przypadkach, jeśli sytuacja tego wymaga i na to pozwala, zasadne będzie dokonanie obywatelskiego zatrzymania sprawcy omawianego wykroczenia w celu uniemożliwienia jego ucieczki i przekazanie go w ręce funkcjonariuszy Policji (patrz pytanie nr 10).

Jeśli Policja odmawia podjęcia interwencji, warto udokumentować zdarzenie poprzez zdjęcia i filmy, tak aby można było udowodnić, że rzeczywiście doszło do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia (patrz pytanie nr 14). Należy wówczas także poprosić funkcjonariuszy o ich dane osobowe i złożyć skargę na odmowę podjęcia czynności służbowych w sytuacji, gdy istniały przesłanki do interwencji. Podstawę prawną do złożenia skargi stanowi art. 132 ust. 1 w zw. z art. 132 ust. 3 pkt 1 ustawy o Policji.

ART. 132 UST. 1 I 3 PKT 1 USTAWY Z DNIA 6 KWIETNIA 1990 R. O POLICJI⁵

Naruszenie dyscypliny służbowej

1. Policjant odpowiada dyscyplinarnie za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej lub nieprzestrzeganiu zasad etyki zawodowej.

[...]

3. Naruszeniem dyscypliny służbowej jest w szczególności:

1) niedopełnienie obowiązków Policjanta wynikających ze złożonego służbowania, a także przepisów prawa [...].

Co robić przy blokadzie zgromadzenia?

1. Nie wchodź w konfrontację. Zadbaj o odstęp i bezpieczeństwo.
2. Dokumentuj: nagranie wideo, zdjęcia, krótka notatka własna (czas, miejsce, opis, osoby).
3. Zgłoś blokadę przewodniczącemu lub Policji (krótko: „blokada trasy w punkcie X”).
4. Wskaż Policji potencjalnych sprawców, ale nie zatrzymuj ich siłą, jeśli nie musisz.
5. Po zdarzeniu rozważ zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia/przestępstwa i zachowaj materiały dowodowe.

⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 636, dalej: ustawa o Policji.

10. Czy mogę dokonać obywatelskiego zatrzymania względem osoby, która przeszkadza w przebiegu legalnego zgromadzenia?

Zatrzymanie obywatelskie należy rozumieć jako krótkotrwałe pozbawienie kogoś wolności na pewien czas, do wyjaśnienia sprawy, w celu doprowadzenia do organów ścigania. Ujęcie obywatelskie ma wobec zatrzymania właściwego charakter pomocniczy, gdyż jest dokonywane niejako w zastępstwie Policji lub innego uprawnionego organu. Zatem jeśli na miejscu jest Policja, obywatel co do zasady nie powinien stosować samodzielnych środków przymusu w celu zatrzymania sprawcy.

W przypadku jednak, gdy na miejscu nie ma Policji, a jesteśmy świadkami wykroczenia (a więc również w sytuacji przeszkadzania w przebiegu legalnego zgromadzenia) i nie znamy tożsamości sprawcy lub zachodzi obawa, że sprawca się ukryje, to mamy prawo ująć taką osobę. Zatrzymania obywatelskiego może dokonać każdy, nie tylko osoba pokrzywdzona w danym przestępstwie.

ART. 243 USTAWY Z DNIA 6 CZERWCA 1997 R. – KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO⁶

§ 1. Każdy ma prawo ująć osobę na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości.

§ 2. Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji.

ART. 45 § 2 USTAWY Z DNIA 24 SIERPNI 2001 R. – KODEKS POSTĘPOWANIA W SPRAWACH O WYKROCZENIA⁷

Art. 243 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

⁶ Dz. U. z 2025 r. poz. 46, dalej: Kodeks postępowania karnego.

⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 860, dalej: Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

Oczywiście zdarzają się sytuacje, w których bierna postawa funkcjonariuszy Policji spowodowana jest koniecznością prowadzenia w tym samym czasie innych czynności, które uniemożliwiają im podjęcie pożądanej przez nas interwencji. W takich sytuacjach ujęcie obywatelskie również będzie uzasadnione.

Z podjęciem takiego działania praktycznie zawsze wiąże się naruszenie nietykalności cielesnej, a dla skuteczności zatrzymania niejednokrotnie niezbędne jest użycie przemocy prowadzące do obezwładnienia sprawcy zatrzymywanego na gorącym uczynku. Zgodnie z orzecznictwem „zatrzymanie obywatelskie nie pozostaje pozbawione cech prawnie dopuszczalnego w sytuacji, gdy do zatrzymania sprawcy niezbędne jest użycie siły fizycznej”⁸.

Zastosowane działania muszą być wystarczające do odparcia zamachu i nie mogą przekraczać stopnia potencjalnego zagrożenia, zarówno pod względem intensywności, jak i czasu obrony (nie może ona być ani przedwczesna, ani spóźniona). Podejmując interwencję, należy zawsze przewidzieć, czy są możliwe inne sposoby udzielenia ochrony prawnej.

Nie można zadawać sprawcy uderzeń, chyba że osoba dokonująca zatrzymania działa w celu odparcia zamachu na życie lub zdrowie własne lub innych osób bądź też na mienie, albo przeciwdziała ucieczce. Wykluczone jest stosowanie jakiegokolwiek agresji już po ujęciu sprawcy – należy wówczas podejmować tylko czynności uniemożliwiające mu ucieczkę. W przeciwnym wypadku dojdzie do przekroczenia granic obywatelskiego zatrzymania.

Osobę ujętą należy niezwłocznie przekazać Policji. Termin „niezwłocznie” oznacza tu czas niezbędny do zawiadomienia Policji i jej przybycia, ewentualnie – w sytuacji, gdy nie istnieje obiektywna możliwość zawiadomienia Policji o dokonanym ujęciu osoby na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu (np. w przypadku braku telefonu) – czas potrzebny na samodzielne doprowadzenie osoby ujętej na komisariat Policji lub do najbliższego patrolu.

Zawsze należy pamiętać o tym, aby wcześniej udokumentować – poprzez nagrania wideo lub zdjęcia – zdarzenie oraz bierną postawę Policji, które spowodowały podjęcie przez nas obywatelskiego zatrzymania (patrz pytanie nr 14).

---

8 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 20 września 2012 r., XVI K 62/12, LEX nr 1237538.

Po przekazaniu Policji osoby ujętej należy złożyć pisemne zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa i dołączyć do niego zgromadzone dowody. Niezależnie od powyższego należy poprosić funkcjonariuszy o dane osobowe i złożyć skargę na ich zachowanie polegające na odmowie podjęcia czynności służbowych w sytuacji, gdy istniały przesłanki do interwencji. Podstawę prawną do złożenia skargi w takiej sytuacji stanowi art. 132 ust. 1 w zw. z art. 132 ust. 3 pkt 1 ustawy o Policji (patrz pytanie nr 9).

Obywatelskie ujęcie (wyjątkowa sytuacja) – 6 warunków:

1. Ujęcie sprawcy „na gorącym uczynku” lub **bezpośrednio po** czynie.
2. **Uzasadniona obawa ucieczki** albo **brak możliwości ustalenia tożsamości**.
3. **Użycie tylko niezbędnej siły, proporcjonalnej** do zagrożenia.
4. **Natychmiastowe wezwanie Policji** i przekazanie ujętej osoby.
5. **Nieprzeszukiwanie** na własną rękę; minimalne zabezpieczenie przedmiotów.
6. **Zadbanie o świadków i nagranie/zdjęcia** dla własnej ochrony prawnej.

→ Jeśli nie masz pewności co do podstaw, by podjąć takie działanie – **nie ryzykuj**. Poinformuj Policję i dokumentuj zdarzenie.

11. Czy mogę odpowiadać za popełnienie wykroczenia lub karnie, jeśli dokonam obywatelskiego zatrzymania?

Jeśli nie zostaną przekroczone granice obywatelskiego zatrzymania (patrz pytanie nr 10), świadek zdarzenia nie będzie odpowiadał za popełnienie wykroczenia ani karnie. W sytuacji jednak, gdy można ustalić tożsamość osoby popełniającej przestępstwo lub wykroczenie albo nie zachodzi obawa ukrycia się tej osoby, takie obywatelskie ujęcie może pociągać za sobą odpowiedzialność karną. Istnieje bowiem możliwość zakwalifikowania takiego działania jako bezprawnego pozbawienia wolności lub jako zmuszania innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia poprzez zastosowanie wobec niej przemocy lub groźby bezprawnej. Z podobnymi konsekwencjami należy się liczyć w sytuacji nadużywania siły i środków podczas zatrzymania obywatelskiego. Zatrzymanie, które nie spełnia warunków ujęcia obywatelskiego, może również pociągać za sobą odpowiedzialność cywilną za wyrządzoną szkodę.

Należy obowiązkowo pamiętać o niezwłocznym przekazaniu sprawcy Policji. Przechowywanie osoby zatrzymanej dłużej niż jest to niezbędne do przekazania jej Policji może stanowić przestępstwo pozbawienia wolności.

12. Jaka jest różnica między obroną konieczną a stanem wyższej konieczności?

Każdy może znaleźć się w sytuacji, w której konieczne będzie podjęcie natychmiastowego działania dla ochrony siebie lub innych osób. Polskie prawo karne przewiduje dwie instytucje, które regulują takie działanie i pozwalają na poświęcenie określonego prawnie chronionego dobra dla ochrony innego. Są to obrona konieczna oraz stan wyższej konieczności.

OBRONA KONIECZNA

Art. 25 Kodeksu karnego

§ 1. Nie popełnia przestępstwa, kto w obronie koniecznej odpiera bezpośredni, bezprawny zamach na jakiegokolwiek dobro chronione prawem.

§ 2. W razie przekroczenia granic obrony koniecznej, w szczególności gdy sprawca zastosował sposób obrony niewspółmierny do niebezpieczeństwa zamachu, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

§ 2a. Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej, odpierając zamach polegający na wdarciu się do mieszkania, lokalu, domu albo na przylegający do nich ogrodzony teren lub odpierając zamach poprzedzony wdarciem się do tych miejsc, chyba że przekroczenie granic obrony koniecznej było rażące.

§ 3. Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej pod wpływem strachu lub wzburzenia usprawiedliwionych okolicznościami zamachu.

Obrona konieczna polega na tym, że sprawca popełnia czyn – w normalnych warunkach karalny – w celu odparcia bezpośredniego ataku na jakiekolwiek dobro prawnie chronione, którym może być np. zdrowie lub życie własne lub innej osoby. Oznacza to, że – dla przykładu – nie popełnia przestępstwa osoba dopuszczająca się naruszenia nietykalności cielesnej innego człowieka, który wcześniej ją zaatakował.

Aby nie doszło w takim przypadku do popełnienia przestępstwa, konieczne jest spełnienie następujących warunków:

- zamach na dobro prawnie chronione musi być bezpośredni, bezprawny i rzeczywisty;
- obrona musi być konieczna i współmierna do zagrożenia.

Działania w ramach obrony koniecznej muszą mieć charakter obronny, a zatem zmierzać do odparcia zamachu. Nie mogą więc stanowić odwetu i zmierzać do odwzajemnienia krzywd doznanych uprzednio. Odparcie zamachu musi nastąpić za pomocą właściwych ku temu środków i w adekwatnych granicach (przykładowo: pobicie do nieprzytomności przy użyciu metalowej rurki zagrażającego nam napastnika, który zaatakował nas fizycznie bez użycia żadnych narzędzi, a ponadto podjął próbę ucieczki po wyprowadzonym przez nas pierwszym ciosie, będzie stanowiło przekroczenie granic obrony koniecznej). Przy przekroczeniu granic obrony koniecznej sąd może jednak zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Dodatkowo, jeśli przekroczenie granic obrony koniecznej było wywołane strachem lub wzburzeniem usprawiedliwionym okolicznościami zamachu, sprawca nie podlega karze.

STAN WYŻSZEJ KONIECZNOŚCI

Art. 26 Kodeksu karnego

§ 1. Nie popełnia przestępstwa, kto działa w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego jakimukolwiek dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a dobro poświęcone przedstawia wartość niższą od dobra ratowanego.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa także ten, kto, ratując dobro chronione prawem w warunkach określonych w § 1, poświęca dobro, które nie przedstawia wartości oczywiście wyższej od dobra ratowanego.

§ 3. W razie przekroczenia granic stanu wyższej konieczności sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

§ 4. Przepisu § 2 nie stosuje się, jeżeli sprawca poświęca dobro, które ma szczególnie obowiązek chronić nawet z narażeniem się na niebezpieczeństwo osobiste.

§ 5. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy z ciężących na sprawcy obowiązków tylko jeden może być spełniony.

Stan wyższej konieczności dotyczy sytuacji, w której dochodzi do poświęcenia jednego dobra chronionego prawem na rzecz innego dobra. W takim przypadku sprawca czynu karalnego działa w celu uniknięcia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego jakimukolwiek dobru chronionemu prawem (np. życiu, zdrowiu lub mieniu).

Aby nie doszło w takim przypadku do popełnienia przestępstwa, konieczne jest spełnienie następujących warunków:

- uniknięcie niebezpieczeństwa w inny sposób nie było możliwe,
- dobro poświęcone przedstawia wartość niższą od dobra ratowanego lub dobro poświęcone nie przedstawia wartości oczywiście wyższej od dobra ratowanego.

Literatura przedmiotu jako klasyczny przykład wskazuje zniszczenie drzwi w celu dostania się do osoby wymagającej pomocy medycznej lub wybijcie szyby w samochodzie w takim samym celu. Dobrem poświęcanym jest w tym przypadku prawo własności, natomiast dobro ratowane to zdrowie lub życie człowieka. Podjęte działania, podobnie jak w przypadku obrony koniecznej, muszą być jednak adekwatne i ograniczone do tylko tych niezbędnych (przykładowo: zniszczenie lusterek czy przebicie opon w samochodzie, w którym pozostaje osoba potrzebująca pomocy, będzie stanowiło przekroczenie granic stanu wyższej konieczności). W przypadku przekroczenia granic stanu wyższej konieczności sąd może jednak zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub odstąpić od jej wymierzenia.

Różnice pomiędzy obroną konieczną a stanem wyższej konieczności to: źródło zagrożenia, cel działania, proporcjonalność oraz czas, w którym są dopuszczalne.

Źródło zagrożenia

Obrona konieczna dotyczy sytuacji, w której dochodzi do bezprawnego zamachu, np. ataku innej osoby, a stan wyższej konieczności może wynikać z różnych przyczyn, niezwiązanych z zamierzonym działaniem człowieka, np. działania sił natury.

Cel działania

W przypadku obrony koniecznej działanie ma na celu odparcie zamachu i jest skierowane przeciwko napastnikowi, a w stanie wyższej konieczności działanie polega na poświęceniu jednego dobra na rzecz ratowania innego, bardziej wartościowego.

Proporcjonalność

W obu przypadkach – zarówno jeśli chodzi o obronę konieczną, jak i stan wyższej konieczności – podjęte działania muszą być adekwatne do sytuacji. Przy obronie koniecznej dobór środków i ich intensywność muszą być ograniczone do sparaliżowania zamachu. W stanie wyższej konieczności poświęcone dobro musi mieć mniejszą wartość niż dobro ratowane, a na pewno nie mieć wartości oczywiście wyższej niż dobro ratowane.

Czas

Obrona konieczna dotyczy sytuacji wyłącznie w trakcie trwania zamachu lub chwilę przed nim, gdy wiemy, że jest on już nieuchronny, a stan wyższej konieczności odnosi się do bezpośredniego zagrożenia, które może wynikać z różnorodnych okoliczności, niekoniecznie związanych z działaniem człowieka.

13. Jakie dane należy podać Policji i jakie informacje są istotne w sytuacji zgłoszenia przestępstwa lub wykroczenia?

Zgłaszając przestępstwo lub wykroczenie, należy w miarę dokładnie opisać czyn, którego dotyczy zawiadomienie, ze wskazaniem: czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia, a także jego skutków.

Oprócz tego świadek podczas przesłuchania podaje: imię, nazwisko, wiek, miejsce zamieszkania, zawód, informację, czy był wcześniej karany za fałszywe zeznanie lub o coś oskarżony, a także swój stosunek do stron (czy jest z nimi spokrewniony lub spowinowacony).

W protokole z przesłuchania nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu czy adresu mailowego pokrzywdzonych i świadków. Dane te odnotowywane są w załączniku do protokołu, który przechowywany jest w załączniku adresowym do akt sprawy, a także jest przekazywany do wiadomości organu prowadzącego postępowanie (art. 148a § 1 Kodeksu postępowania karnego). Dostęp do tych danych osobowych mają tylko Policja, prokurator i sąd.

14. Jak utrwaląć przebieg popełnienia czynu zabronionego?

Przebieg popełnienia czynu zabronionego można nagrać urządzeniem umożliwiającym zapis obrazu lub dźwięku albo utrwalić poprzez jego sfotografowanie.

Warto zadbać o to, aby urządzenie, za pomocą którego rejestrujemy przebieg popełnienia czynu zabronionego, pozwalało na określenie dokładnej daty i godziny zdarzenia. Oprócz utrwalenia działań sprawców warto zdobyć dane świadków zdarzenia.

Utrwalanie przebiegu popełnienia czynu zabronionego jest zgodne z prawem, bowiem działania osób zakłócających przebieg zgromadzeń podejmowane są w miejscach publicznych. Ponadto każdy ma prawo nagrywać przebieg rozmowy, w której sam uczestniczy. Jeżeli sprawca czynu zabronionego wdaje się w dyskusję ze świadkiem zdarzenia, świadek może zgodnie z przepisami rejestrować przebieg rozmowy. Nie wypełnia to znamion czynu określonego w art. 267 Kodeksu karnego (nielegalne uzyskanie informacji). Niemniej bezpiecznie jest o fakcie nagrywania rozmowy poinformować osoby nagrywane.

Pamiętać należy jednak o ochronie dóbr osobistych osób nagrywanych, w szczególności nazwiska czy wizerunku. Upublicznienie zarejestrowanego nagrania w sposób umożliwiający identyfikację osoby nagranej może oznaczać naruszenie dóbr osobistych danej osoby. Osoba upubliczniająca nagranie naraża się wówczas na odpowiedzialność cywilną z art. 23 i 24 Kodeksu cywilnego.

ART. 23 I 24 USTAWY Z DNIA 23 KWIEŚNIA 1964 R. – KODEKS CYWILNY⁹

Art. 23

Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Art. 24

- §1. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego albo zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.**
- §2. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.**
- §3. Przepisy powyższe nie uchybiają uprawnieniom przewidzianym w innych przepisach, w szczególności w prawie autorskim oraz w prawie wynalazczym.**

⁹ Dz. U. z 2025 r. poz. 1071, dalej: Kodeks cywilny.

15. Czy świadek lub pokrzywdzony będzie musiał brać udział w postępowaniu karnym lub wykroczeniowym?

Zawiadamiając o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, należy się liczyć z tym, że zostaniemy przesłuchani w charakterze świadka lub pokrzywdzonego. Pokrzywdzonym i zarazem stroną w postępowaniu karnym (art. 299 § 1 Kodeksu postępowania karnego) jest ten, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo czy wykroczenie (art. 49 § 1 Kodeksu postępowania karnego i art. 25 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia).

ART. 49 § 1 KODEKSU POSTĘPOWANIA KARNEGO

Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

ART. 25 § 1 KODEKSU POSTĘPOWANIA W SPRAWACH O WYKROCZENIA

Pokrzywdzonym jest ten, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez wykroczenie.

Po złożeniu zeznań na prokuraturze lub Policji na późniejszym etapie postępowania może zaistnieć konieczność stawienia się jako świadek w sądzie w celu ich potwierdzenia.

Pokrzywdzony w postępowaniu karnym może zaskarżyć postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub o jego umorzeniu (art. 306 § 1 pkt 1 oraz § 1a pkt 1 Kodeksu postępowania karnego). Pod pewnymi warunkami pokrzywdzony może również sam złożyć akt oskarżenia, tzw. subsydiarny akt oskarżenia (art. 55 Kodeksu postępowania karnego), w sytuacji gdy prokuratura się na to nie zdecyduje.

W postępowaniu wykroczeniowym pokrzywdzony ma również prawne możliwości wniesienia wniosku o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy (art. 27 § 1 i 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia).

Aby utrzymać status strony w postępowaniu karnym przed sądem, pokrzywdzony powinien złożyć oświadczenie o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego do chwili rozpoczęcia przewodu sądowego, tj. odczytania oskarżonemu na rozprawie głównej aktu oskarżenia (art. 54 § 1 Kodeksu postępowania karnego). W postępowaniu w sprawach o wykroczenia takie oświadczenie należy złożyć w terminie 7 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o przesłaniu wniosku o ukaranie do sądu (art. 26 § 3 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia).

PAMIĘTAJ!

Organy prowadzące postępowanie mają obowiązek pouczyć każdego świadka i pokrzywdzonego o przysługujących im prawach.

16. Czy wobec uczestników zgromadzenia publicznego lub kontrmanifestantów, którzy naruszają przepisy prawa, można zastosować postępowanie przyspieszone i co to oznacza dla świadka lub pokrzywdzonego?

Tak, istnieje taka możliwość. Postępowanie przyspieszone może być prowadzone w stosunku do spraw, w których:

- prowadzi się dochodzenie (praktycznie wszystkie sprawy o występki, także te prowadzone w trybie zwykłym z oskarżenia prywatnego – znieważenie, zniesławienie, naruszenie nietykalności cielesnej),

- jeżeli sprawca został ujęty na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem,
- sprawca został zatrzymany oraz w ciągu 48 godzin doprowadzony przez Policję i przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym.

Sprawa nie może zostać rozpoznana w postępowaniu przyspieszonym, jeśli:

- zachodzi niemożność niezwłocznego rozpoznania sprawy,
- zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego łącząca się dla sądu ze znacznymi trudnościami (np. zgromadzony materiał jest niekompletny),
- przewidywana jest możliwość wymierzenia kary powyżej dwóch lat pozbawienia wolności.

W toku prowadzonego dochodzenia możliwe jest zaniechanie niektórych czynności.

Organy ścigania mogą ograniczyć swoje czynności do:

- przesłuchania osoby podejrzanej w charakterze podejrzanego;
- zabezpieczenia dowodów w niezbędnym zakresie (np. przesłuchać świadków dopiero przed sądem, chyba że z okoliczności sprawy wynika, że byli bezpośrednimi świadkami zdarzenia, a nie będzie możliwości przesłuchania ich na etapie postępowania przed sądem);
- pouczenia podejrzanego o jego uprawnieniach dotyczących: składania wyjaśnień, odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, korzystania z pomocy obrońcy, możliwości złożenia w toku dochodzenia wniosku o dobrowolne poddanie się karze bez przeprowadzenia postępowania dowodowego oraz o możliwości złożenia przez prokuratora wniosku o skazanie bez rozprawy.

Pokrzywdzony ma prawo:

- składać wnioski dowodowe,
- zostać oskarżycielem posiłkowym,
- domagać się od sprawcy nawiązki lub zadośćuczynienia.

Natomiast w przypadku spraw o wykroczenia postępowanie przyspieszone stosuje się m.in. do osób:

- niemających stałego miejsca zamieszkania lub miejsca stałego pobytu, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione (art. 90 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia);
- przebywających jedynie czasowo na terytorium Polski, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione (art. 90 § 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia);
- ujętych na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia i niezwłocznie doprowadzonych do sądu (art. 91 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia).

Status świadka, pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego można posiadać również w postępowaniu przyspieszonym.

Świadek ma obowiązek stawić się we wskazanym czasie i miejscu również w postępowaniu przyspieszonym – pomimo szybszego trybu procedowania. Przesłuchanie świadka może nastąpić także zdalnie.

17. Czy Policja ma prawo legitymować uczestników zgromadzenia publicznego?

Tak, ale tylko wtedy, gdy ma do tego podstawę prawną. W przeciwnym razie obywatel może odmówić podania danych osobowych bez konsekwencji prawnych. Policjant ma zatem prawo legitymować osoby, gdy ustalenie ich tożsamości, w ocenie funkcjonariusza Policji, jest niezbędne do wykonania czynności służbowych, np. w celu identyfikacji osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia, ustalenia świadków zdarzenia powodującego naruszenie bezpieczeństwa lub porządku

publicznego, poszukiwania osób zaginionych lub ukrywających się przed wymiarem sprawiedliwości czy przebywających w pobliżu obiektów chronionych.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o Policji funkcjonariusze Policji wykonują czynności w celu:

- rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw, przestępstw skarbowych i wykroczeń;
- poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości;
- poszukiwania osób zaginionych.

Policja może Cię wylegitymować zawsze wtedy, gdy jest to związane z rozpoznawaniem, zapobieganiem i wykrywaniem przestępstw i wykroczeń.

Choć obecnie nie ma obowiązku posiadania przy sobie dokumentu tożsamości, to jednak uczestnicząc w zgromadzeniu publicznym, warto go mieć przy sobie. Dokumentem tożsamości może być dowód osobisty, paszport, zagraniczny dokument tożsamości, dokument mObywatel. W przypadku braku dokumentu tożsamości funkcjonariusze Policji mogą podjąć decyzję o zatrzymaniu celem ustalenia tożsamości danej osoby w jednostce Policji. W takiej sytuacji możliwe jest zapowiedzenie złożenia skargi na czynności funkcjonariuszy Policji. Jeśli Policja nie zrezygnuje ze swoich zamiarów, możliwe jest uznanie jej działań za bezprawne zatrzymanie.

Jakie obowiązki w związku z wylegitymowaniem lub zatrzymaniem ma Policjant?

Należy pamiętać, że policjant przed podjęciem jakiejkolwiek czynności (np. legitymowanie, zatrzymanie) ma obowiązek:

- przedstawienia się z imienia i nazwiska,
- podania numeru identyfikacyjnego w sposób, który umożliwi Ci zapisanie tych danych,
- wskazania podstawy prawnej i faktycznej czynności, a jeśli jest ona dokonywana przez nieumundurowanego policjanta, to również ma obowiązek okazania legitymacji służbowej.

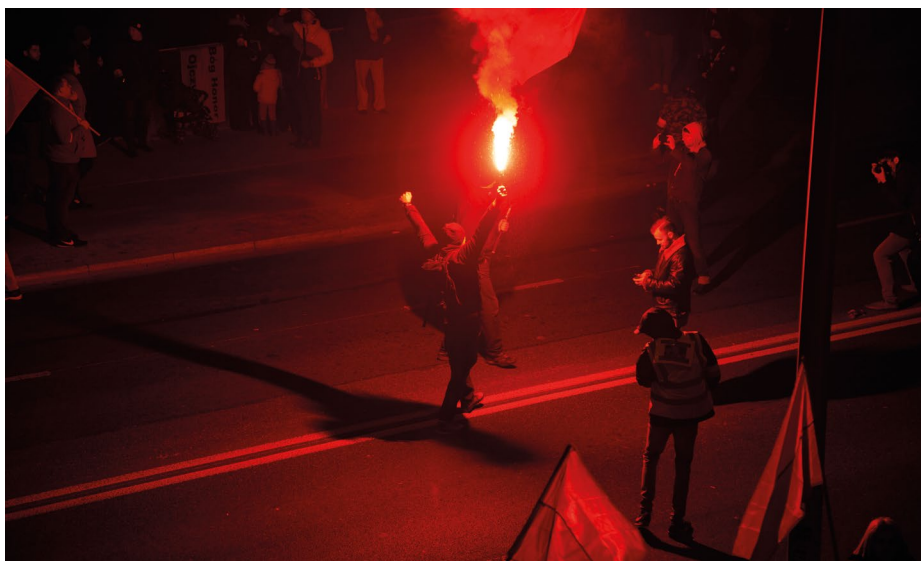
→ Odmowa wylegitymowania się policjanta w sposób wyżej opisany powinna skutkować Twoją odmową okazania dokumentu tożsamości!

Gdy Policja legitymuje – 3 ważne wskazówki:

1. **Zachowaj spokój i współpracuj.** Zapytaj o **podstawę prawną i powód** podjęcia czynności; zapisz dane funkcjonariusza (imię i nazwisko, stopień, numer identyfikacyjny).
2. **Okaż dokument tożsamości;** możesz poprosić o odnotowanie Twoich uwag w notatniku/protokole policyjnym.
3. Po czynności **zanotuj czas, miejsce, przebieg**, a w razie zastrzeżeń złóż skargę/zażalenie w terminie ustawowym.

18. Czy Policja ma prawo przeszukać plecak lub torbę?

Policja może zażądać ujawnienia zawartości plecaka lub torby w każdej sytuacji, w której poweźmie uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zabronionego. Czyli może przeszukać plecak bądź torbę, gdy ma podejrzenie, że w bagażu mogą się znajdować przedmioty stanowiące przedmiot lub dowód takiego czynu (przestępstwa lub wykroczenia). W tym kontekście pamiętać należy, że posiadanie podczas zgromadzenia publicznego materiałów pirotechnicznych stanowi wykroczenie (patrz pytanie nr 23), zaś podejrzenie ich posiadania może skłonić funkcjonariuszy Policji do przeszukania plecaka lub torby.

W sytuacji, gdy funkcjonariusze Policji ujawnią przedmioty, których posiadanie może stanowić przestępstwo lub wykroczenie, mogą dokonać ich tymczasowego zajęcia, jeśli popełnienie takiego przestępstwa lub wykroczenia zagrożone jest przepadkiem przedmiotów, a takie zajęcie jest niezbędne dla zabezpieczenia wykonania tego przepadku. Tymczasowe zajęcie przedmiotów wymaga następczego postanowienia prokuratora o ich zabezpieczeniu. Funkcjonariusze nie mogą dokonywać zniszczenia naszego mienia.

ART. 15 UST. 1 PKT 5 USTAWY O POLICJI

Policjanci, wykonując czynności operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe, mają prawo dokonywania kontroli osobistej, a także przeglądania zawartości bagaży i sprawdzania ładunków w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego:

- a) w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary lub
- b) w celu znalezienia broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów mogących służyć do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary, lub przedmiotów, których posiadanie jest zabronione, lub mogących stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym, lub przedmiotów podlegających przepadkowi w przypadku uzasadnionego przypuszczenia posiadania przez osobę broni, lub takich przedmiotów lub uzasadnionego przypuszczenia ich użycia do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary.

Pamiętaj!

Zawsze należy zażądać sporządzenia protokołu z czynności przeszukiwania, ponieważ jego sporządzenie nie jest obowiązkowe! W protokole możliwe jest zgłoszenie wszelkich uwag co do przebiegu czynności, co może pomóc w zaskarżeniu tej czynności do sądu.

Odmowa sporządzenia protokołu jest nielegalna i w takiej sytuacji warto nagrać przebieg zdarzenia w celu złożenia późniejszej skargi na działanie funkcjonariusza. Należy pamiętać, że nagrywanie przebiegu interwencji jest całkowicie legalne, nawet jeśli funkcjonariusz nie wyrazi na to zgody.

Kontrolowany ma również prawo zażądać udziału świadka (np. znajomego) podczas kontroli, o ile nie uniemożliwi lub nie utrudni to przeszukania.

Osoba poddana czynności przeszukania może złożyć zażalenie na przeszukanie do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce dokonania kontroli osobistej za pośrednictwem jednostki organizacyjnej Policji właściwej według miejsca dokonania kontroli osobistej w terminie 7 dni od dnia jej dokonania w celu zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jej dokonania. O prawie do takiego zażalenia powinien pouczyć Policjant przeprowadzający kontrolę.

Kontrola osobista / przeszukanie bagażu – pamiętaj o 4 elementach:

1. Zapytaj o **podstawę prawną i zakres** czynności funkcjonariusza Policji.
2. Zażądaj **sporządzenia protokołu i wydania jego kopii**.
3. **Nie utrudniaj**, ale **zgłaszaj zastrzeżenia** do protokołu, jeśli uważasz, że Policjant dopuścił się naruszeń w procedurze.
4. Po czynności dokonanych z udziałem Policji zabezpiecz dane kontaktowe **świadków i nagrania** – mogą się przydać przy ewentualnym środku odwoławczym.

19. Co, jeśli zostanę zatrzymany przez Policję?

ART. 15 UST. 1 PKT. 2, 2A I 3 USTAWY O POLICJI

Policjanci, wykonując czynności, o których mowa w art. 14, mają prawo:

- 2) zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw;
- 2a) zatrzymywania osób pozbawionych wolności, które:
  - a) dokonali ucieczki z aresztu śledczego, zakładu karnego, ze strzeżonego ośrodka lub z aresztu dla cudzoziemców;
  - b) dokonali ucieczki w trakcie konwojowania lub zatrudnienia;
  - c) na podstawie zezwolenia właściwego organu opuścili areszt śledczy albo zakład karny i nie powrócili do niego w wyznaczonym terminie, korzystając z zezwolenia na czasowe opuszczenie aresztu śledczego lub zakładu karnego lub z przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności;
- 3) zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia.

Policja może dokonać zatrzymania, jeśli:

- ma uzasadnione przypuszczenie popełnienia przestępstwa i obawę, że sprawca się ukryje lub zatrze ślady przestępstwa,
- nie ma możliwości ustalenia tożsamości danej osoby,
- istnieje przesłanka do przeprowadzenia postępowania w trybie przyspieszonym (dotyczy to spraw o przestępstwa podlegające rozpoznaniu w trybie uproszczonym, tj. głównie przestępstwa zagrożone niską karą, jeżeli sprawca został ujęty na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa) – patrz pytanie nr 16.

Funkcjonariusz Policji powinien również uprzedzić o obowiązku podporządkowania się wydawanym poleceniom oraz możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej w przypadku niepodporządkowania.

Po doprowadzeniu na komisariat Policja ma obowiązek:

- poinformować zatrzymanego o przysługujących mu prawach, np. prawie do kontaktu z prawnikiem lub rodziną, a także umożliwić realizację tego prawa;
- wręczyć pouczenie o uprawnieniach osoby zatrzymanej;
- wysłuchać na okoliczność zatrzymania;
- sporządzić protokół zatrzymania osoby;
- doręczyć za potwierdzeniem odbioru kopię protokołu;
- zawiadomić o zatrzymaniu właściwego miejscowo prokuratora.

Gdy zostaniesz zatrzymany przez Policję...

- **masz prawo do odmowy składania wyjaśnień – skorzystaj z tego prawa, dopóki nie skontaktujesz się z obrońcą,**
- **masz prawo do kontaktu z obrońcą (osobiście lub telefonicznie).**

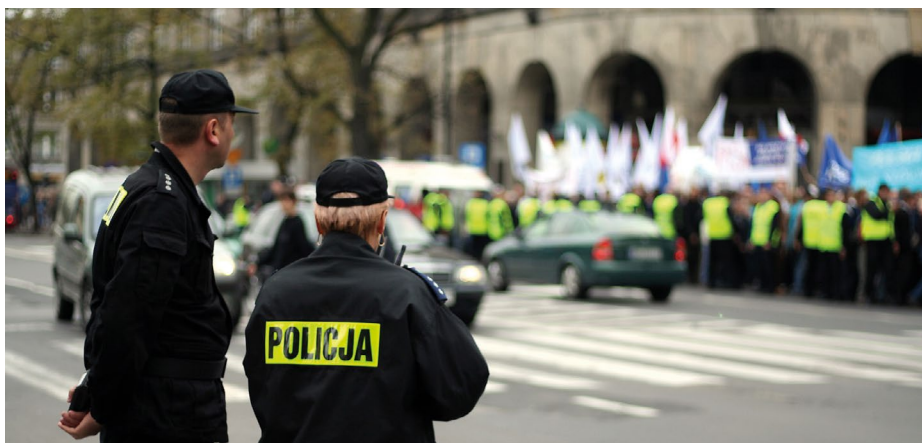

Osoba zatrzymana powinna być zwolniona tak szybko, jak szybko ustały przyczyny zatrzymania, maksymalnie po 48 godzinach od chwili zatrzymania, pod warunkiem że nie zostanie przekazany wniosek do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Jeżeli skierowano taki wniosek, sąd rozpozna go w ciągu 24 godzin. W przypadku oddalenia takiego wniosku zatrzymanie może trwać maksymalnie 72 godziny.

20. Czy „obywatelskie nieposłuszeństwo” uprawnia mnie do niestosowania się do komunikatów i poleceń Policji?

Pojęcie obywatelskiego nieposłuszeństwa nie zostało zdefiniowane w polskim ustawodawstwie. Powszechnie przyjmuje się, że jest to świadome, dobrowolne, pozbawione przemocy zachowanie sprzeczne z przepisami prawa, polegające albo na czynnym działaniu, które wiąże się z określoną sankcją, albo na powstrzymaniu się od działania, do którego sprawca jest zobowiązany pod groźbą sankcji w przypadku jego zaniechania, przy czym zachowanie to stanowi wyraz protestu obywatela lub grupy obywateli wobec prawa niesłusznego, niesprawiedliwego, naruszającego podstawowe zasady państwa prawa i wolności obywatelskie.

W przypadku gdy dochodzi do rozwiązania zgromadzenia lub Policja podejmuje działania niezgodne z prawem (albo za takie oceniane przez uczestników zgromadzenia), jakaś forma obywatelskiego nieposłuszeństwa – polegająca np. na zignorowaniu poleceń Policji wzywającej do rozejścia się lub nawet stawianiu jej fizycznego oporu – mogłaby na pierwszy rzut oka wydawać się usprawiedliwiona. Wątpliwe jest jednak, czy rzeczywiście takie zachowanie będzie uzasadnione i czy w ogóle można by zakwalifikować je jako obywatelskie nieposłuszeństwo. W większości sytuacji znanych z historii Polski po 1989 r. nawet bezprawne rozwiązanie zgromadzenia czy nieadekwatne (a nawet brutalne) działania służb porządkowych nie dawały podstaw do reakcji w postaci obywatelskiego nieposłuszeństwa. Przykładem błędnego powoływania się na obywatelskie nieposłuszeństwo jest działalność Ostatniego Pokolenia, która aktywnie godzi w porządek społeczny, np. poprzez blokowanie dróg, przy

czym w ramach tej aktywności nie są nawet podejmowane próby działania w ramach porządku prawnego poprzez złożenie zawiadomienia o zgromadzeniu publicznym.

Dlatego nawet jeśli dojdzie do ekscesu władzy, do rozwiązania zgromadzenia lub do interwencji służb wobec jego uczestników, opór lub aktywna obrona muszą być bardzo przemyślane, żeby mogły zostać uznane za obywatelskie nieposłuszeństwo. Akt obywatelskiego nieposłuszeństwa sam w sobie powinien bowiem przemawiać do opinii publicznej na rzecz jakiejś ważnej sprawy. Rozruchy w czasie zgromadzenia (nawet jeśli zostały wywołane przez błędną lub celową akcję służb państwowych) rzadko kiedy zostaną odebrane jako protest w konkretnej, ważnej sprawie. Raczej nie będą one wiązane z tematem, którego dotyczyło dane zgromadzenie. Dopiero jeśli stałą praktyką władzy byłoby uniemożliwianie korzystania z prawa do zgromadzenia w jakiejś konkretnej sprawie lub gdyby dotyczyło to zgromadzeń organizowanych przez konkretne legalnie działające podmioty (stowarzyszenia czy partie), można by było rozważać jakąś formę działania mieszczącą się w ramach obywatelskiego nieposłuszeństwa.

Trzeba też pamiętać, że obywatelskie nieposłuszeństwo nie legalizuje działania, które zasadniczo pozostaje bezprawne (np. nerozejście się po rozwiązaniu zgromadzenia). Nikt nie może więc liczyć na to, że uniknie odpowiedzialności za odmowę wykonania poleceń Policji, zasłaniając się samodzielną kwalifikacją swej postawy jako obywatelskie nieposłuszeństwo. Zresztą – gotowość do poniesienia konsekwencji prawnych obywatelskiego nieposłuszeństwa jest w nie wpisana.

Z całą pewnością obywatelskim nieposłuszeństwem nie są zachowania polegające na użyciu przemocy (np. wobec funkcjonariuszy Policji bądź kontrmanifestantów) lub akty wandalizmu (niszczenie infrastruktury miejskiej czy mienia prywatnego). Nie są też nim działania wprost zakazane w czasie zgromadzeń, takie jak używanie materiałów pirotechnicznych (patrz pytanie nr 23).

Co istotne, obywatelskie nieposłuszeństwo nie może naruszać praw i swobód obywatelskich pozostałych obywateli, którzy mają uzasadnione prawo oczekiwania, że państwo będzie chronić ich prawa i ustanowiony prawem porządek społeczny.

Pamiętajmy jednak, że jeśli chodzi o obronę siebie samego lub innych osób, nie trzeba powoływać się na obywatelskie nieposłuszeństwo. Obrona konieczna i stan wyższej konieczności są wprost dozwolone Kodeksem karnym (patrz pytanie nr 12).

21. Jak zorientować się, czy osoba zbierająca pieniądze podczas zgromadzenia to wolontariusz zgłoszonej przez organizatora zbiórki?

Wolontariusz prowadzący zbiórkę na rzecz organizatora **musi posiadać identyfikator** (legitymację) zawierający dane osobowe zbierającego (imię i nazwisko), nazwę i cel zbiórki, nazwę organizatora zbiórki publicznej oraz numer zbiórki.

Jeżeli masz wątpliwości, numer zbiórki publicznej możesz sprawdzić na Portalu Zbiórek Publicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (zbiorki.gov.pl).

Wolontariusze prowadzący zbiórkę publiczną na rzecz konkretnego organizatora zgromadzenia posiadają zazwyczaj dodatkowe elementy wyróżniające ich spośród pozostałych uczestników zgromadzenia, np. kamizelkę odblaskową z oznaczeniem organizatora, a także puszkę z numerem identyfikatora tożsamym z numerem wolontariusza.

22. Czy mogę przynieść na zgromadzenie baner lub flagę? Czy i jakie hasła można skandować na demonstracjach?

Istotą zgromadzeń publicznych jest odbycie wspólnych obrad lub wspólne wyrażenie stanowiska w sprawach publicznych. Dlatego ich nieodłącznym elementem są banery, transparenty, flagi, a także wznoszenie i skandowanie haseł. Takie zachowania objęte są ochroną konstytucyjną i konwencyjną związaną z wolnością słowa, nawet jeżeli mają ostry charakter. Wyjątkiem są takie treści, które mogą zostać uznane za propagowanie totalitaryzmów lub wypełniające znamiona innych przestępstw, np. stosowanie przemocy lub gróźb wobec określonych grup (art. 119 § 1 Kodeksu karnego), pochwalanie takiej przemocy lub nawoływanie do niej (art. 126a Kodeksu karnego, art. 256 Kodeksu karnego), publiczne znieważenie osób ze względu na ich przynależność do określonych grup (art. 257 Kodeksu karnego).

Poglądy manifestujących mogą być wyrażane w różny sposób, nie tylko słownie (w mowie lub piśmie), lecz także za pomocą obrazów, w tym różnego rodzaju plakatów, a nawet noszenia określonego ubioru lub odznak.

Wolność słowa w pluralistycznych państwach jest jednym z filarów demokratycznego społeczeństwa, podstawą jego rozwoju i warunkiem samorealizacji jednostki. Wolność ta, realizowana szczególnie w warunkach zgromadzeń publicznych, obejmuje także takie wypowiedzi, „które obrażają, oburzają lub wprowadzają niepokój w państwie lub w jakiejś grupie społeczeństwa. Takie są wymagania pluralizmu, tolerancji i otwartości, bez których demokratyczne społeczeństwo nie istnieje” (wyrok ETPC w sprawie Handyside przeciwko Wielkiej Brytanii; podobnie orzeczono m.in. w wyrokach: Haldimann i inni przeciwko Szwecji, Hlynisdottir przeciwko Islandii, Erdogan i inni przeciwko Turcji).

Należy również pamiętać, że informacje zawarte w słowie mówionym i pisanim czy też wyrażone w formie graficznej mają określoną genezę, ponadto w różnych miejscach i społeczeństwach mogą być różnie odebrane i kwalifikowane. Istotny jest zatem kontekst. Wiele z haseł wznoszonych na demonstracjach ma swoją historię i wiąże się z konkretnymi ruchami politycznymi, wydarzeniami społecznymi czy politycznymi, np. antykomunistycznymi ruchami społecznymi, ruchem oporu, demonstracjami. Hasła te są dozwolone i mogą być wygłaszane.

Często także hasła, obrazy, banery prezentowane na demonstracjach przybierają postać karykatury, ironii, sarkazmu, kpiny czy szyderstwa, których przedmiotem są zachowania i postawy poszczególnych osób czy grup. Te formy wyrazu także znajdują się pod ochroną konstytucyjną i nie powinny być traktowane jako wypełniające znamiona przestępstw.

23. Czy podczas zgromadzenia publicznego mogą mieć przy sobie przedmioty takie jak: broń, nóż, pałka, gaz lub środki pirotechniczne?

ART. 4 UST. 2 PRAWA O ZGROMADZENIACH

W zgromadzeniach nie mogą uczestniczyć osoby posiadające przy sobie broń, materiały wybuchowe, wyroby pirotechniczne lub inne niebezpieczne materiały lub narzędzia.

ART. 52 § 1 KODEKSU WYKROCZEŃ

Kto bierze udział w zgromadzeniu, posiadając przy sobie broń, materiały wybuchowe, wyroby pirotechniczne lub inne niebezpieczne materiały lub narzędzia, podlega karze aresztu do 14 dni, karze ograniczenia wolności albo karze grzywny.

Choć race świetlne to częsty element wielu zgromadzeń publicznych, ich posiadanie podczas zgromadzeń publicznych jest zakazane. Należy mieć na uwadze, że osoba, która zostanie przyłapana na posiadaniu tego przedmiotu, może podlegać odpowiedzialności karnej zarówno za przestępstwo, jak i za wykroczenie. To samo dotyczy broni, noża czy innych narzędzi.

W przypadku kwalifikacji czynu jako wykroczenie czyn ten zagrożony jest karą aresztu do 14 dni, karą ograniczenia wolności lub grzywną. Jeśli pirotechnika jest używana bez wymaganego pozwolenia, zastosowanie może mieć art. 63c ustawy o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego, który przewiduje karę pozbawienia wolności do 3 lat. W sytuacji gdy użycie rac czy petard zagraża życiu lub zdrowiu innych osób, czyn może być zakwalifikowany jako narażenie na niebezpieczeństwo (art. 160 Kodeksu karnego).

**ART. 63C USTAWY Z DNIA 21 CZERWCA 2002 R.
O MATERIAŁACH WYBUCHOWYCH
PRZEZNACZONYCH DO UŻYTKU CYWILNEGO¹⁰**

- 1. Kto nabywa, przechowuje lub używa wyroby pirotechniczne bez wymaganego pozwolenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.**
- 2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu, o którym mowa w ust. 1, działając w imieniu lub w interesie osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej.**

W praktyce oznacza to, że nawet symboliczne „odpalenie racy” na początku zgromadzenia może skutkować mandatem, zatrzymaniem lub postępowaniem karnym, zwłaszcza jeśli zostanie uznane za stworzenie zagrożenia dla innych uczestników. Policja i prokuratura traktują takie czyny coraz bardziej rygorystycznie, powołując się na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa publicznego.

Co więcej, używanie materiałów pirotechnicznych podczas zgromadzenia publicznego może doprowadzić do jego rozwiązania przez przedstawiciela organu gminy z uwagi na to, że jego przebieg zagraża życiu lub zdrowiu ludzi bądź mieniu w znacznych rozmiarach, lub narusza przepisy ustawy – Prawo o zgromadzeniach albo przepisy karne.

Niejednokrotnie może jednak dojść do sytuacji, w której osoba posiadająca przy sobie materiały pirotechniczne może nie zdawać sobie sprawy z tego, że znajduje się na terenie zgromadzenia publicznego. Jest to możliwe zwłaszcza wtedy, kiedy mamy do czynienia ze zgromadzeniami obejmującymi dużą powierzchnię.

Coraz powszechniejsze jest posiadanie przy sobie gazu pieprzowego o małej pojemności. Przedmiot ten uznaje się raczej za służący do obrony własnej, stąd posiadanie go podczas zgromadzenia publicznego – choć może wzbudzić zainteresowanie

¹⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2378.

funkcjonariuszy Policji – nie powinno być uznawane za wypełniające znamiona czynu z art. 52 § 1 Kodeksu wykroczeń.

Pirotechnika i niebezpieczne przedmioty – pamiętaj:

- **Nie wnoś: petard, rac, broni, pałek teleskopowych, ostrych narzędzi.**
- **Unikaj przedmiotów łatwych do uznania za niebezpieczne (szklane butelki w tłumie itp.).**
- **Stosuj się do poleceń służb porządkowych i Policji w sprawie bezpieczeństwa.**

24. Czy mogę wchodzić na wiaty przystanków autobusowych?

Zachowanie polegające na wejściu na wiaty przystanków autobusowych może zostać zakwalifikowane jako niszczenie, uszkodzenie lub uczynienie za niezdatną do użytku cudzej rzeczy i rodzić – w zależności od wysokości szkody – odpowiedzialność karną (art. 288 Kodeksu karnego) albo na płaszczyźnie ustawy – Kodeks wykroczeń (art. 124 Kodeksu wykroczeń). W grę wchodzi również uznanie takiego postępowania za wybryk zakłócający spokój czy porządek publiczny, co rodzi odpowiedzialność z art. 51 Kodeksu wykroczeń.

25. Czy podczas zgromadzenia mogę spożywać alkohol lub inne środki odurzające?

Zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości zabrania się sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych w miejscach i czasie masowych zgromadzeń.

ART. 43¹ USTAWY Z DNIA 26 PAŹDZIERNIKA 1982 R. O WYCHOWANIU W TRZEŹWOŚCI I PRZECIWDZIAŁANIU ALKOHOLOWI¹¹

1. Kto spożywa napoje alkoholowe wbrew zakazom określonym w art. 14 ust. 1 i 2a–6 albo nabywa lub spożywa napoje alkoholowe w miejscach nielegalnej sprzedaży, albo spożywa napoje alkoholowe przyniesione przez siebie lub inną osobę w miejscach wyznaczonych do ich sprzedaży lub podawania, podlega karze grzywny.
2. Usiłowanie wykroczenia określonego w ust. 1 jest karalne.
3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1 można orzec przepadek napojów alkoholowych, chociażby nie były własnością sprawcy, jeżeli ich właściciel lub inna osoba uprawniona, nie zachowując ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, przewidywała albo mogła przewidzieć, że mogą one służyć lub być przeznaczone do popełnienia wykroczenia.

W orzecznictwie przyjmuje się, że zgromadzeniem masowym w rozumieniu tego przepisu jest każde masowe zgrupowanie osób w jednym miejscu, bez względu na przyczyny i cel tego zgrupowania. Naruszenie tego zakazu rodzi odpowiedzialność wykroczeniową z art. 431 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, na podstawie którego sprawcy takiego czynu grozi kara grzywny.

¹¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 2151, dalej: ustawa o wychowaniu w trzeźwości.

ART. 62 USTAWY Z DNIA 29 LIPCA 2005 R. O PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII¹²

1. Kto, wbrew przepisom ustawy, posiada środki odurzające lub substancje psychotropowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
2. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest znaczna ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
3. W wypadku mniejszej wagi sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

ART. 62A USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII

Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w art. 62 ust. 1 lub 3, są środki odurzające lub substancje psychotropowe w ilości nieznacznej, przeznaczone na własny użytek sprawcy, postępowanie można umorzyć również przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, jeżeli orzeczenie wobec sprawcy kary byłoby niecelowe ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień jego społecznej szkodliwości.

Zasadniczo już samo posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych jest w Rzeczypospolitej Polskiej karalne. Czyn ten podlega karze pozbawienia wolności do trzech lat, a w przypadku znacznej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych – dziesięć lat. W przypadku mniejszej wagi sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Jeżeli natomiast są to ilości nieznaczne, przeznaczone na własny użytek, postępowanie może zostać umorzone również przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, jeżeli orzeczenie wobec sprawcy kary byłoby niecelowe ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień jego społecznej szkodliwości.

¹² Dz. U. z 2023 r. poz. 1939, dalej: ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii.

26. Czy moje dziecko będzie bezpieczne na zgromadzeniu?

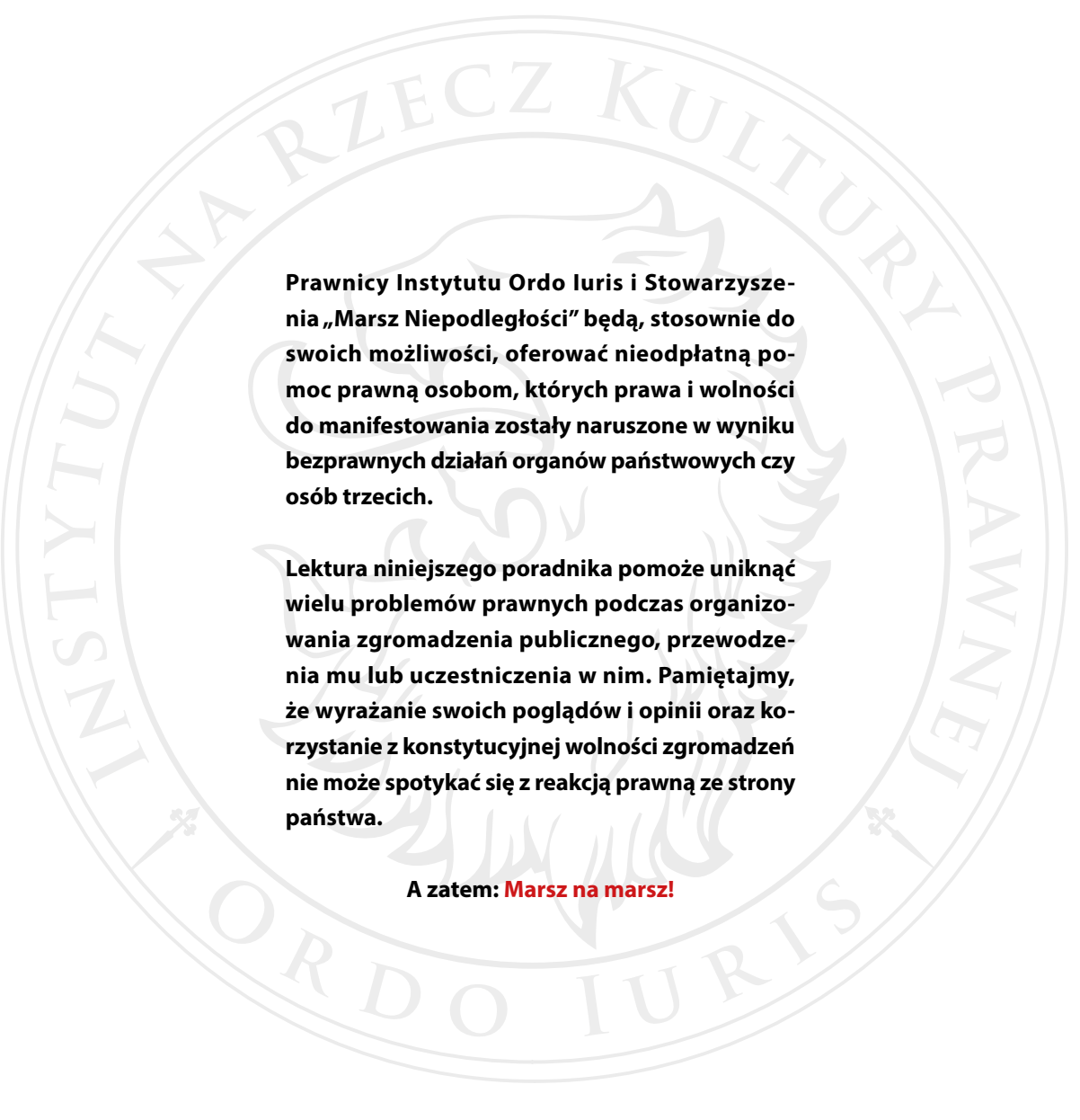
Zgromadzenia publiczne to wydarzenia z zasady bezpieczne. Nad zapewnieniem bezpieczeństwa czuwa nie tylko Policja, ale także służby porządkowe organizatora zgromadzenia. Należy jednak pamiętać o zachowaniu szczególnej ostrożności, tak jak podczas pobytu w innych zatłoczonych miejscach, i pilnować dziecka, aby się nie zgubiło. Na wszelki wypadek warto np. zapisać mu na ręce telefon kontaktowy do opiekuna.

Zakończenie

Polska – jak żaden inny kraj – doświadczyła, czym jest totalitarna cenzura i jak państwo tłumi wolność zgromadzeń. Choć niejednokrotnie pokusa sięgania przez władzę po rozwiązanie siłowe jest duża, państwowe służby nie mogą być wykorzystywane do prześladowania obywateli korzystających ze swoich podstawowych praw i wolności. Nadużywanie przepisów prawa o zgromadzeniach czy uprawnień Policji w celu spychania poza margines debaty publicznej obywateli głoszących poglądy niewygodne dla władzy zawsze musi spotkać się ze stanowczym sprzeciwem. Jednym ze skutecznych sposobów na walkę z tym procederem jest uświadamianie obywateli, jakie mają prawa. Świadomy obywatel nie da się tak łatwo zastraszyć w sytuacji, gdy bezpodstawnie grozi mu się rozwiązaniem zgromadzenia, nałożeniem mandatu za rzekome wykroczenie czy wręcz wtrąceniem do więzienia.

Prawnicy Instytutu Ordo Iuris i Stowarzyszenia „Marsz Niepodległości” będą, stosownie do swoich możliwości, oferować nieodpłatną pomoc prawną osobom, których prawa i wolności do manifestowania zostały naruszone w wyniku bezprawnych działań organów państwowych czy osób trzecich.

Lektura niniejszego poradnika pomoże uniknąć wielu problemów prawnych podczas organizowania zgromadzenia publicznego, przeprowadzenia mu lub uczestniczenia w nim. Pamiętajmy, że wyrażanie swoich poglądów i opinii oraz korzystanie z konstytucyjnej wolności zgromadzeń nie może spotykać się z reakcją prawną ze strony państwa.

A zatem: Marsz na marsz!

Biogramy autorów

adw. Robert Czarnowicz

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Odbił aplikację adwokacką przy ORA w Warszawie. Współpracuje z Instytutem na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris w Centrum Interwencji Procesowej. Doktorant w dyscyplinie nauki prawne w Szkole Doktorskiej UKSW w Warszawie. Autor publikacji naukowych dotyczących tematyki ochrony prywatności dzieci, wolności religijnej, wolności zgromadzeń oraz przetwarzania danych osobowych.

adw. Magdalena Leszczyńska

W czerwcu 2014 r. ukończyła studia magisterskie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego na kierunku Prawo. Po uzyskaniu absolutorium, w styczniu 2015 r. rozpoczęła aplikację adwokacką przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie, którą ukończyła w grudniu 2017 r. W czerwcu 2016 r. ukończyła Podyplomowe Studium Własności Intelektualnej na Uniwersytecie Warszawskim. W marcu 2018 r. zdała egzamin zawodowy i została wpisana na listę adwokatów wykonujących zawód. Jest prawnikiem procesowym, a swoje zainteresowania naukowe i zawodowe jako adwokat koncentruje wokół prawa karnego i rodzinnego. Reprezentuje klientów w postępowaniach prowadzonych przed właściwymi sądami i organami, a także w postępowaniach mediacyjnych. Istotne doświadczenie zawodowe w opisanym powyżej zakresie zdobyła, będąc przez 8 lat członkiem Praktyki Prawa Procesowego w kancelarii Elżanowski Cherka & Wąsowski w Warszawie, gdzie jako jeden z członków zespołu świadczyła pomoc prawną dla największych spółek Skarbu Państwa. Z Instytutem na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris związana jest zawodowo od kwietnia 2023 r., walcząc o respektowanie praw podstawowych poświadczonych w Konstytucji RP, a przede wszystkim wolności działalności gospodarczej, wolności słowa i szczególnej ochrony małoletnich. Prowadzi szkolenia z zakresu procedury karnej i administracyjnej. Publikowała w Przeglądzie Prawa Publicznego.

adw. Magdalena Majkowska

Ukończyła z wyróżnieniem studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w 2017 r. Absolwentka Kliniki Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, w ramach której w latach 2015–2016 r. zdobywała doświadczenie z zakresu prawa karnego, udzielając m.in. porad prawnych, za co została wyróżniona. W latach 2017–2020 odbyła aplikację adwokacką przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie. Autorka publikacji z zakresu wolności słowa. Jej naukowe zainteresowania obejmują przede wszystkim wokół zagadnień związanych z granicami wolności słowa w Internecie oraz cywilnoprawnymi instrumentami ochrony dóbr osobistych naruszanych za pośrednictwem sieci internetowej. Członek Zarządu Fundacji Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris oraz Centrum Wspierania Inicjatyw dla Życia i Rodziny. Dyrektor Centrum Interwencji Procesowej Instytutu Ordo Iuris. W pracy zawodowej koncentruje się na respektowaniu konstytucyjnie zagwarantowanych praw i wolności człowieka oraz obywatela, za szczególnym uwzględnieniem wolności słowa, wolności sumienia oraz wolności zgromadzeń, jak również ochrony rodziny przed nieuzasadnioną, arbitralną ingerencją aparatu państwa w jej strukturę.

adw. Bartosz Malewski

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Podczas studiów aktywnie zaangażowany w działalność kół naukowych, w tym zwłaszcza Koła Naukowego Socjologii Prawa, którego jest założycielem. Prelegent na licznych konferencjach naukowych. Stypendysta rektora UMCS i Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wpisany na listę adwokatów przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie. Współpracownik Centrum Interwencji Procesowej Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris. W ramach praktyki zawodowej prowadzi sprawy z zakresu ochrony dóbr osobistych, ochrony władzy rodzicielskiej, a także ze sfery konstytucyjnych praw obywatelskich, w szczególności wolności słowa i prawa do zgromadzeń. Prowadzi też prawną obsługę organizacji pozarządowych. Od 2012 r. nieprzerwanie zaangażowany w działalność społeczno-patriotyczną, w tym jako (od 2023 r.) Prezes Stowarzyszenia „Marsz Niepodległości”.

r. pr. Jakub Słoniowski

Współpracownik Centrum Interwencji Procesowej Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris i kancelarii prawnej Parchimowicz i Kwaśniewski Spółka Adwokatów i Radców Prawnych. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W 2013 r. ukończył aplikację w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie. Ma bogate doświadczenie w obsłudze prawnej podmiotów gospodarczych w kilku warszawskich kancelariach prawnych. Prowadzi jako pełnomocnik postępowania, w których pojawia się problematyka ochrony konstytucyjnych praw i wolności.

adw. Paweł Szafraniec

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Odbił aplikację adwokacką przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Bielsku-Białej. Wpisany na listę adwokatów w Izbie w Bielsku-Białej. Prowadzi indywidualną praktykę adwokacką w Oświęcimiu. Jako stały współpracownik Centrum Interwencji Procesowej Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris jest zaangażowany w postępowania procesowe z zakresu prawa cywilnego, karnego i administracyjnego

apl. adw. Beata Trochanowska

Prawnik w Centrum Interwencji Procesowej Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris. Aplikant adwokacka. Prowadzi m.in. sprawy dotyczące zgromadzeń publicznych organizacji pro-life. Interesuje się prawem rodzinnym, zagadnieniami dotyczącymi wolności wyznania i działalnością społeczną. Absolwentka prawa na Uczelni Łazarskiego oraz stosunków międzynarodowych na Collegium Civitas. W przeszłości prowadziła Koło Naukowe Prawa Konstytucyjnego na Uczelni Łazarskiego.

WSPARCIE DARCYŃCÓW

Instytut Ordo Iuris jest fundacją i zakres naszej aktywności jest ściśle uzależniony od funduszy, które pozyskamy na działalność statutową.

Ceniąc sobie niezależność, nie korzystamy ze środków publicznych i grantów, których pozyskanie mogłoby ją ograniczać. Naszą działalność prowadzimy tylko dzięki hojności naszych Darczyńców, zwłaszcza tych, którzy wspierają nas regularnie co miesiąc w ramach Kręgu Przyjaciół (więcej na: www.przyjaciele.ordoiuris.pl).

**Razem możemy realnie
wpływać na rzeczywistość!**

DAROWIZNĘ MOŻNA PRZEKAZAĆ NA KONTO

32 1160 2202 0000 0002 4778 1296

Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
Plac Bankowy 2, 00-095 Warszawa

oraz za pomocą przelewów internetowych
Tpay i PayPal (szczegóły na stronie www.ordoiuris.pl).

WESPRZYJ ORDO IURIS

Bicie, pałowanie, gazowanie, maltretowanie i bezprawne zatrzymania – to najczarniejszy scenariusz, w którym pokojowe zgromadzenie zmienia się w koszmar dla jego uczestników. Władza używająca brutalnej siły do zastraszania swoich obywateli tylko dlatego, że głoszą poglądy, z którymi się nie zgadza, pokazuje w rzeczywistości swoją słabość. Obawa przed prowokacjami dokonywanymi przez służby podczas zgromadzenia nie może być przyczyną kapitulacji obywateli posiadających swoje prawa i wolności. Zwłaszcza że obecne wydarzenia w Polsce obfitują w liczne przypadki ataków na prawo do życia, wolność słowa, rodzinę, małżeństwo, edukację. Mamy także do czynienia z bezprawnym przejmowaniem instytucji, prokuratury i sądów. Zagrożone są także, jak nigdy dotąd, polska suwerenność i niepodległość. W takiej sytuacji naturalną reakcją obywateli jest chęć wyrażenia dezaprobaty dla negatywnie ocenianych przez nich zjawisk. Idealną do tego okazją jest udział w zgromadzeniach publicznych, przy czym ważne jest, aby wiedzieć, jak reagować w przypadku naruszania praw i wolności obywatelskich – o czym mówi niniejszy poradnik.

adw. Magdalena Majkowska

Członek Zarządu

Fundacji Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

„Zostań w domu, nie protestuj, oglądaj to, co ci pokażą, i myśl tak, jak trzeba”. Brzmi znajomo? Taki obywatel to marzenie rządu. Demokracja jednak nie na tym polega. Funkcjonuje ona prawidłowo wtedy, gdy ludzie znają swoje prawa i potrafią z nich korzystać. Sama odwaga nie wystarczy, potrzebna jest też wiedza. Wszyscy znamy powiedzenie: nieznajomość prawa szkodzi. Odnosi się ono także do praw, które nas chronią. Jeśli chodzi o podstawowe wolności, brak wiedzy o nich uderza nie tylko w nas, ale i w jakość całego życia publicznego. Jednym z najważniejszych praw obywatelskich jest prawo do zgromadzeń, lecz żeby się stało realnym czynnikiem kształtującym rzeczywistość, trzeba wiedzieć, na czym ono polega: jakie mamy uprawnienia, jak zachować się w kontakcie ze służbami, jak unikać błędów i prowokacji, jak przygotować legalne i bezpieczne wydarzenie. Ten poradnik jest po to, by przekazać tę wiedzę w prosty, praktyczny sposób. Krok po kroku. Tak, aby obywatele mogli świadomie zabierać głos w sprawach, które są dla nich ważne. Nie bądźmy jedynie widzami, korzystajmy z naszych praw i nie rezygnujmy z wpływania na rzeczywistość.

adw. Bartosz Malewski

Prezes Stowarzyszenia „Marsz Niepodległości”

WESPRZYJ
NAS:

